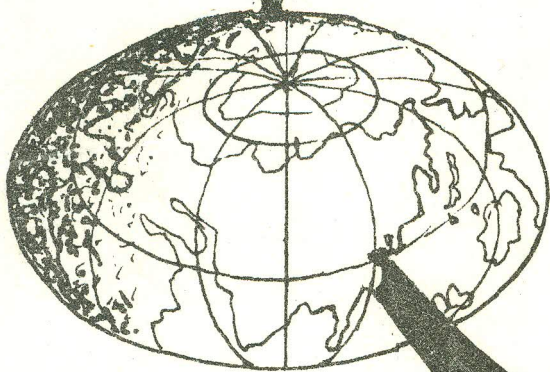

DIE NEDERLANDEN

SÖ 6

90

NỘI DUNG

TIN TỨC

- Tin Việt nam . . . . . trang 03
- Tin thế giới 04

KINH TẾ - CHÍNH TRỊ - XÃ HỘI

- Việt nam ngày nay 05
- Vấn đề Campuchia 07
- Củ sỏ lớn 08
- Roh nhìn Bắc Triều tiên 09
- Biên giới châu Âu kéo về đâu? . 10
- Lê nin bắt tù ? 11

DIỄN ĐÀN BẠN ĐỌC

- Nguyễn nhân và kiến nghị (2) . . 13
- Ra đi hay ở lại? - Minh Trang . 14
- Ra đi hay ở lại? - T. S. 15

VĂN HÓA - VĂN NGHỆ

- Trang thơ 16
- Pho tượng - truyện ngắn 17
- Tiếng sỏ bốn mùa 17
- Giới thiệu Khát Vọng 19
- Chuyện danh nhân - Alfred Nobel. 21

- HỘP THƯ BẠN ĐỌC 22
- ĐOÁN KẾT VỚI SINH VIÊN LÃO . . . 23

Địa chỉ liên lạc:

Lê Thanh Nhân
 Kolej Jednota, p.107
 Opletalova 38
 110 00 Praha 1
 Tel. 22 26 51 linka 08

CÙNG BẠN ĐỌC

Bạn đọc thân mến,

Sau khi phát hành số 5 chúng tôi đã nhận được nhiều bài viết, dịch, ủng hộ vật chất cũng như thư tử động viên góp ý từ nhiều nơi. BBT chân thành cảm ơn các bạn. Chúng tôi mong các bạn tiếp tục cộng tác và giúp đỡ để Diễn đàn ngày càng đạt chất lượng hơn. Chúng tôi rất cần sự cộng tác của các bạn ở vùng Sloven và các nước khác. Các bạn có thể dịch bài hay từ bất cứ một nhật báo hay tạp chí nào mà bạn có thể có (ví trên các nhật báo Tiếp chúng tôi chỉ có đủ thời gian theo dõi và tổng kết tin tức và chúng tôi thường tập trung theo dõi các tạp chí Tây phương). Các bạn cũng có thể viết về các đề tài liên quan đến các vấn đề người Việt nói bạn ở. Nếu có điều kiện Diễn đàn mong các bạn sẽ trở thành cộng tác viên thường xuyên (xin báo cho chúng tôi biết những báo hoặc đề tài mà bạn đang quan tâm theo dõi).

Chúng tôi xin lưu ý một số vấn đề cụ thể như sau:

1- Do khó khăn trong điều kiện in ấn mới (từ số 5), số trang và số lượng báo sẽ giảm nhiều. Chúng tôi sẽ không phân phối báo đến những địa chỉ không cụ thể như trước đây. Đề nghị các bạn điền đầy đủ vào phiếu đăng ký báo và gửi ngay về cho chúng tôi trước ngày 10.9 để chúng tôi có kế hoạch phân phối hợp lý (xin lưu ý là kể cả các bạn đã gửi tiền ủng hộ, gửi bài, gửi thư).

2- Mong các bạn giúp đỡ chúng tôi gửi báo đi các nước Đông Âu khác. Chúng tôi được biết ở đó cũng có nhu cầu đọc báo nhiều nhưng chúng tôi không đủ khả năng tài chính để gửi đi.

3- Vừa qua có một số bạn đọc ngỡ là ĐĐ và ĐTBG có chung kinh phí hoạt động nên chỉ liên lạc với ĐTBG. Chúng tôi xin giải thích là trong thời gian đầu chúng tôi phải xin địa chỉ của một số bạn đọc của ĐTBG và kinh phí hoạt động của chúng tôi hoàn toàn riêng biệt.

4- Các bạn đến gặp trực tiếp BBT xin viết thư báo trước để tránh trường hợp đáng tiếc vừa qua của một số bạn (đến nhưng không gặp).

5- Tiên gửi ủng hộ ĐĐ xin các bạn không bỏ trong thư.

Xin chân thành cảm ơn các bạn.

BBT

Thời gian qua, từ 8.8.90 đến 26.8.90, chúng tôi đã nhận được bài vở, thư, tiền ủng hộ của các bạn sau đây:

- Các bạn đã gửi bài: Minh Trang
- Phan Việt (Budapest), 1 sinh viên (Liberec), Đức Hạnh (Ostrava), cảm ơn các bạn.
- Các bạn đã gửi tiền ủng hộ: Minh Trang (50K), Thu Hà (Vojkovice, 50K), Văn Hạnh (Berlin, 20 DM), Cửa Long (Praha, 200 K), Một sinh viên Praha (50K), Cao Tiến (Berlin, 150 K), Mạnh Hạnh (Praha, 100K), Minh Hà (C. Třebová, 50K), Lê Thủy (Plzeň, 50K), Phan Văn Sơn (Frydlant v C, 30K), một bạn đọc (DDR, 100K), Phan Hồng Lạc (Benešov, 50K), Mạnh Thắng (Praha, 50) Lê Tuấn (M.Boleslav, 100K), Mùa Sơn ngân (Fezko 50K), Vũ Nhụ Cường (Blava, 100K), Trần Văn Thọ (Roudníky, 100K), Lê Khoa (Týnec n.S, 50K), Trương Minh Hoàng (Příbram, 100K), Nguyễn Q. Kế (Příbram, 300K), Một bạn ở Moskova (100K), Nguyễn Đức Vy (Brno, 50K), Hoàng Chiến (Chotěb. 50 K), Ngô Hải (H.Kralové, 100), Đỗ Minh Hồng

- (Lítvinov, 50K), Khắc Sơn (Strakonice, 100K), Nguyễn Văn Vệ (Týnec n.S, 20K), một bạn đọc Moskova (100K), Phan Văn Tĩnh (Zvolen, 20K). 2 bạn đọc Praha (200K) Phạm Văn Mạnh (Plzeň, 100K)
- Các bạn đã gửi thư: Nguyễn Thiện (Brezno), Alois Hochvald (Ostrava), Lê Anh Tuấn (M.Boleslav) Nguyễn Trung Chính (Praha), Thu Hà (Vojkovice), Huy Thông (Brandýs nL), Minh Trang
- Hồng Lạc (Benešov), một bạn đọc (Benešov) Hà Văn Phú (C. Kamenice), 1 bạn đọc (Soběslav) Lê Hùng (Plzeň), Quang Trung (Frydlant), Trần Văn Phong (Klášterec), Nguyễn Xuân Sỹ (prha 9) Ngô Duy Viên (Čelákovice), Trần Văn Thọ (Roudníky), Trình (Komárov), Mùa-Sơn-Ngân (Strakonice), Minh Thái (Sázava), Trọng An (Hořovice), IM (Benešov), Lê Thu (Trutnov), Bạch Hà (Bystřice u B), Hùng Việt (SEPAJ Státi).
- BBT Diễn đàn chân thành cảm ơn các bạn và mong các bạn sẽ tiếp tục cộng tác và giúp đỡ Diễn đàn.

TIN TỨC

○ tin trong nước

VIỆN TRỢ CỦA THUY ĐIỆN. Trong thời gian sang thăm Việt nam vào giữa tháng 6 bộ trưởng Bộ phát triển và hợp tác của Thụy điển, Lena Hjelm Wallen, và bộ trưởng Bộ ngoại thương Việt nam, Hoàng Minh Thắng, đã ký những hiệp ước cho các năm 1990 - 1992. Các hiệp ước này bao gồm 100 triệu đô la viện trợ từ phía Thụy điển và những hợp tác khác trong các lĩnh vực y tế, lâm nghiệp, xuất nhập khẩu, cổ vấn.
(Sài gòn giải phóng 19.7.1990)

GAO VIỆT NAM. Sự cung cấp phân bón giữa Liên xô cho Việt nam giảm sút nhiều trong nửa đầu năm nay (chỉ đạt 18 % so với năm ngoái) đã gây những khó khăn ban đầu cho việc xuất khẩu gạo của Việt nam. Việt nam đã không thực hiện được ngay cả 1/2 cam kết cung cấp 600.000 tấn gạo cho Philipin. Các chính quyền địa phương và nông dân đồng bằng sông Cửu long từ chối bán gạo thừa cho nhà nước nếu họ không được trả bằng ngoại tệ mạnh hoặc phân bón.
(FEER 26.7.1990)

LỜI KHUYÊN CỦA CÁC NHÀ KINH TẾ. Nhà kinh tế học của trường Đại học tổng hợp Harvard (Mỹ) nói rằng Việt nam có thể trở thành một con hổ Đông A trong kinh tế nếu Việt nam đầu tư vào nông nghiệp thay vì cố gắng đầu tư vào công nghiệp. Trần Văn Thịnh, một người Việt nam di tản này là người giao dịch chính trong ngành dệt của EC (Cộng đồng châu Âu), cũng đang cố gắng kéo Việt nam khỏi sự phát triển thiên về xuất khẩu thong thường. Lời khuyên của ông ta là: tránh khỏi các ngành dệt và hướng về phần mềm của máy tính.
(US News & World Report)

BỘ NỘI VỤ VIỆT NAM SẼ BẢO VỆ CNXH ĐẾN CÙNG, Bộ trưởng Bộ nội vụ Mai Chí Thọ tuyên bố tại Hà Nội.
(Rudé Pravo)

NHÀ NGHIÊN CỨU TRẺ TUỔI CÓ 7 BẰNG TIẾN SĨ. Anh Nguyễn Tuệ, 26 tuổi gốc Việt nam, đã nhận được 7 bằng tiến sĩ tại Học viện kỹ thuật Massachusetts (M.I.T.). Bằng thứ bảy của anh là bằng tiến sĩ về vật lý hạt nhân. Nguyễn Tuệ được đánh giá là một trong những người đi đầu trong việc nghiên cứu sử dụng máy tính điện tử trong lĩnh vực vật lý vật liệu hiện nay. Ngay sau khi Nguyễn Tuệ cơ bản tốt nghiệp ở M.I.T. hãng sản xuất máy tính nổi tiếng tại Vermont đã mời anh làm việc.
(Theo báo Tiền phong 8.5.90)

THỦ TƯỚNG ĐỖ MƯỜI VỀ QUAN HỆ VIỆT NAM - TRUNG QUỐC. Thủ tướng Việt nam Đỗ Mười nói rằng đất nước của ông tin là việc bình thường hóa quan hệ Việt nam - Trung quốc sẽ là mối quan tâm của cả hai dân tộc. Ông đã phát biểu như vậy sau khi thủ tướng Trung quốc Lý Bằng lưu ý rằng Trung quốc sẵn sàng bình thường hóa quan hệ với Việt nam.
(RA 14.8.90)

BÀ NGỖ BÁ THÀNH SANG THĂM MỸ. Phó chủ tịch Quốc hội Việt nam và trưởng ban luật pháp, Bà Ngỗ Bá Thành đã sang thăm Mỹ vào cuối tháng 7 theo lời mời của Clergy và Laity nhân dịp kỷ niệm lần thứ 25 ngày thành lập New York City convention. Bà cũng tới thăm thủ đô Washington và nhận danh cá nhân và thay mặt Quốc hội bà mời những người lập pháp Mỹ sang thăm Việt nam để họ thấy được tình hình ở đó và thấy được nhu cầu to lớn của việc bình thường hóa quan hệ Mỹ - Việt. Bà khẳng định rằng sự vắng mặt chỉ làm thiệt hại cho ích lợi của Mỹ trong khu vực châu Á - Thái bình dương.
(WBAT Radio 31.7.90)

TỶ GIÁ HỐI ĐOẠI TĂNG. Tỷ tháng giêng đến tháng bảy năm nay giá hối đoái đồng/đô la ở Việt nam đã tăng vọt từ 4.200 lên 6.000. Lý do chủ yếu là nhu cầu ngoại tệ mạnh để trang trải việc nhập khẩu tăng và thu nhập bằng xuất khẩu giảm. Tỷ tháng giêng tỷ giá đồng/đô la ở Sài gòn đã lên xuống như sau: 5550 (31.1), 6100 (9.2), 5800 (25.7).

(FEER 9.8.90, Tuổi trẻ và GC 7/90)

CÁC THÁP CHUYỂN TIẾP XUYẾN VIỆT NAM. Để án xây dựng mạng lưới các tháp truyền 49 ăng-ten dọc từ Sài gòn đến Hà Nội do Liên xô và Việt nam hợp tác đã khởi công. Khi hoàn tất những tháp này sẽ cung cấp 1000 kênh truyền tin phục vụ cho những dịch vụ như điện thoại, truyền hình trên toàn quốc.
(Sài gòn giải phóng 12.7)

BỆNH VIÊM ĐƯỜNG HÔ HẤP CẤP TÍNH (ARI). ARI đã được chẩn đoán ở 35 đến 40 % số trẻ em tại miền Nam Việt nam tới thăm bác sĩ. ARI là nguyên nhân của 1/3 các trường hợp chết ở trẻ em. Có tổng cộng 2263 làng và huyện với con số 2,8 triệu trẻ em nhưng chỉ có 270 nơi có chương trình phòng ngừa ARI.
(Tuổi trẻ 28.7.90)

NGUỒN THAN Bùn Ở VIỆT NAM. Viện khoa học Việt nam ở Sài gòn vừa qua cùng với Viện nghiên cứu than bùn Be-lô-ru-sia đã tổ chức một cuộc hội thảo khoa học về nguồn và việc sử dụng than bùn. Một công trình nghiên cứu trước đó chỉ ra rằng Việt nam có vài trăm triệu tấn than bùn, riêng ở vùng U Minh đã có 300 triệu tấn. Trong những năm trước đây than bùn đã được sử dụng như nhiên liệu và phân bón trên toàn Việt nam. Hội thảo cho rằng có thể tìm ra nhiều phương thức sử dụng khác, chẳng hạn để sản xuất sơn, sáp và đặc biệt để bảo vệ môi trường nhờ than bùn có khả năng hấp phụ kim loại nặng, bụi và a-xit.
(Sài gòn giải phóng 17.7)

CẤM BÁN THUỐC LÁ NGOẠI. Việt nam vừa ra lệnh cấm bán thuốc lá ngoại vì lý do sức khỏe và để bảo vệ công nghiệp trong nước.
(BEC 9.8.90)

LỆNH CẤM NHẢY LAMBADA vừa được đưa ra tại thành phố Hồ Chí Minh. Lệnh cấm này được giải thích là vì Lambada không phù hợp với truyền thống, tập quán, thuần phong mỹ tục của dân tộc Việt nam.
(TV Tiếp khách)

○ tin thế giới

LIÊN XÔ BẮT ĐẦU RÚT QUÂN KHỎI ĐÔNG ĐỨC. Các đơn vị tăng mở đầu cuộc rút 360 000 lính xô-viết hiện đang có mặt ở Đông Đức về nước. Theo thỏa thuận giữa tổng thống Liên xô Gorbachov và thủ tướng CHLB Đức Kohl việc rút quân sẽ kết thúc vào năm 1994. Được sự ủy nhiệm của chính phủ hai nước Đức Bộ trưởng ngoại giao CHLB Đức Genscher tuyên bố tại hội nghị liên quan đến vũ khí hạt nhân hợp tại Giơ-ne-vơ rằng nước Đức thống nhất sẽ không sản xuất hoặc tăng trữ các loại vũ khí hạt nhân, hóa học và sinh học.

CÔNG NHÂN NƯỚC NGOÀI LÀM VIỆC TẠI BUN-GA-RI đang dần lên đường trở về tổ quốc. Theo thỏa thuận giữa Việt nam và Bun-ga-ri công nhân Việt nam sẽ chỉ ở lại Bun-ga-ri cho đến cuối năm 1992. Hiện nay ở Bun-ga-ri có khoảng 16 000 người Việt nam làm việc.

CÁC CÔNG DÂN DANH DỰ. Ngày 21.8 thị trường thành phố Praha đã trao tặng danh hiệu công dân danh dự cho 6 người đã dũng cảm biểu tình trên Quảng trường đỏ để phản đối việc Mátxcơva cho quân xâm lược Tiệp khắc ngày 21.8.1969.

NHỮNG BỨC TƯỜNG NGĂN CẢN TỰ DO đang mọc lên quanh khu phố ngoại giao ở Tirana, thủ đô Albania. Những bức tường dày 40 cm và đôi chỗ cao tới 3 m được dựng lên nhằm ngăn cách dân chúng khỏi các sứ quán nước ngoài. Các sứ quán vào cuối tháng 6 đầu tháng 7 năm nay đã trở thành nơi ẩn náu cho hàng nghìn người chạy trốn khỏi chế độ độc tài cộng sản kiểu Stalin ở Albania.

CHẾ ĐỘ TEM PHIEU vừa được thi hành ở Bungary đối với các mặt hàng thực phẩm cơ bản. Chế độ này được thi hành thậm chí cả ở thủ đô Sofia.

QUỐC TỊCH LIÊN XÔ ĐƯỢC TRẢ LẠI cho 23 nhân vật nổi tiếng trong các lĩnh vực văn hóa và khoa học xã hội. Đó là quyết định của tổng thống Gorbachov đưa ra ngày 15/8. Những người này bị tước bỏ quốc tịch và phải sống lưu vong ở nước ngoài do dám lên tiếng chỉ trích chính quyền xã hội. Trong số những người được trả lại quốc tịch có nhà văn Alexandr Solzhenitsyn, nhà vật lý Jurij Orlov, đại kiện tướng cờ vua Viktor Korčoj.

BAO LOAN Ở NAM PHI. Các trận đánh giữa các bộ tộc da đen Zulu và Xhoso ở thành phố Nam Phi Johannesburg đã làm chết 444 người và nhiều người bị thương.

MŨ THỦ TƯỚNG PAKISTAN BÀ BENAZIR BHUTTO vừa bị buộc phải từ chức. Chính phủ của bà bị buộc tội là tham nhũng.

DÂN CU-BA CHẠY TRỐN VÀO CÁC SỨ QUÁN ở Havana. Hiện nay có 4 người ẩn náu tại sứ quán Bỉ và 18 người tại sứ quán Tây ban nha. Những người này định dùng cách này để được tạo điều kiện rời khỏi Cu-ba.

VỤ BẤT CỐC MÁY BAY thứ 7 tại Liên xô trong vòng năm nay vừa xảy ra ngày 19/8. Một nhóm tù nhân tại một trại lao động cải tạo gần thành phố Nérjungri bắt cóc chiếc TU 154 của hãng hàng không Aeroflot. Sau khi cho tất cả phụ nữ và trẻ em ra khỏi máy bay các tù nhân này buộc đội bay bay tới Tasken và sau đó tới hạ cánh ở Karachi thuộc Pakistan. Tại đây họ được chính quyền địa phương đưa đi một nơi nào đó không ai rõ. Theo nguồn tin không chính thức những người tù bắt cóc máy bay này xin cư trú chính trị tại một nước ở châu Á.

HIỆP ƯỚC KINH TẾ GIỮA NGA VÀ LITVA vừa được thủ tướng Nga Ivan Silajev và thủ tướng Litva bà Kazimiera Pruskiene ký kết tại Vilnius ngày 15/8. Hiệp ước này bàn về quan hệ buôn bán và kinh tế giữa hai nước trong năm 1991.

LƯƠNG THANG TRUNG BÌNH của những người làm việc trong khu vực kinh tế nhà nước và kinh tế tập thể tại Tiệp khắc sau khi trừ thuế là 2650 Kcs.

CỦY TÔNG THÔNG MỸ REAGAN SẼ ĐI THĂM BA LAN vào các ngày 14 - 15/9 năm nay. Tin này được đăng trên báo Ba lan ŻYCIE WARSZAWY.

TÌNH HÌNH Ở CÁC NƯỚC CÔNG HÒA VÙNG NGOẠI KAP-KA. Zô lại trở lại căng thẳng. Các nhóm vũ trang người Armeni tấn công các làng gần biên giới giữa Armeni và Azerbajdžan. Mặc dù quân đội của Bộ nội vụ Liên xô đã can thiệp, đẩy các nhóm vũ trang trở lại lãnh thổ Armeni ở vùng biên giới vẫn có tiếng súng nổ. Chủ tịch Quốc hội Armeni tuyên bố phía Armeni không yêu cầu quân đội xã hội viết tước vũ khí các nhóm vũ trang trong nước cộng hòa và họ sẽ tự lo liệu lấy việc này.

ARMENI CÙNG ĐỘC LẬP. Ngày 23.8 quốc hội Armeni thông qua bản tuyên ngôn độc lập, trong đó nói rằng Armeni là một nước cơ chủ quyền. Tên nước được đổi tức khắc từ Cộng hòa xã hội chủ nghĩa xã hội Armeni thành Cộng hòa Armeni.

HOÀNG THÂN NORODOM SIHANUK tuyên bố tại Bắc kinh ngày 21/8 rằng phe đối lập do ông tổ chức đều mong muốn có cuộc hội nghị quốc tế về vấn đề Campuchia tại Paris. Trong cuộc nói chuyện với thủ tướng Trung quốc Lý Bằng, Sihanuk cũng nói rằng phe đối lập sẵn sàng gặp gỡ Hun Sen tại cuộc hội đàm sắp tới tại Jakarta.

NGƯỜI GIÀU NHẤT THẾ GIỚI theo tạp chí Mỹ FORTUNE là vua nước Brunej, ông Muja Hassanal Bolkiah Muizzadin Waddaulah. Tài sản của ông ta trị giá khoảng 25 tỷ đô-la.

CUỘC NỔI CHIẾN ĐÀM MẬU vẫn tiếp tục ở Liberia, một nước châu Phi nhỏ với 2 triệu dân nằm bên bờ Đại tây dương. Cuộc nổi chiến đã kéo dài hơn nửa năm. Hàng ngàn người bị giết chết một cách đẫm máu. Ba phe thù địch (chính phủ và hai phe đối lập) ra sức bắn giết lẫn nhau. Các nước châu Phi đã quyết định sẽ gửi quân đội liên hiệp tới Liberia để lập lại hòa bình.

TRÊN 70 NƯỚC TRÊN THẾ GIỚI VẤN CÓN GIAM GIỮ TỬ CHÍNH TRỊ. Thông báo này được tổ chức Amnesty International (Tổ chức ân xá quốc tế) đưa ra ngày 16.8. Theo tổ chức này đứng đầu danh sách là các nước Trung quốc, Irak, Cu-ba, Malawi, Sudan, Syrie, Tuy-ni-zi, Việt nam.

CUỘC NỔI DẬY LẬT ĐỔ CEUCESCU CÓ SỰ BỞ TRÍ TỰ TRƯỚC. Liên xô, Mỹ và một số nước khác được thông báo đều đặn về sự tồn tại và hoạt động của mạng lưới bí mật các lực lượng chống đối Ceaucescu và được biết tướng tân về kế hoạch đảo chính định thực hiện vào đầu năm này. Đó là thông báo của hai nhân vật quan trọng trong âm mưu lật đổ Ceaucescu đại tướng Nikolae Militaru và nhà chính trị Silviu Brucan trong buổi nói chuyện cho tờ báo Rumani Adevarul.

TÌNH HÌNH IRAK - CÔ-OÉT vẫn hết sức căng thẳng. Tổng thống Irak Saddam Husejn tuyên bố sát nhập Cô-oét vào lãnh thổ Irak và trên cơ sở này buộc tất cả các cơ quan ngoại giao nước ngoài đóng tại thủ đô Cô-oét phải di chuyển về Bagdad, thủ đô Irak. S. Husejn đe dọa sẽ không ngần ngại dùng vũ khí hóa học khi cần thiết. Đồng thời ông ta cho quân đội tập trung ở vùng giáp biên giới với Ả rập Saud. Các cường quốc đa điều quân đội của mình đến khu vực. Tổng thống Mỹ G. Bush cho quân tới Ả rập Saud, nước đồng minh của mình để bảo vệ độc lập cho nước này. Cả thế giới đồng thanh lên án cuộc xâm lược bản thù của Irak. Liên hợp quốc đã thông qua quyết định phong tỏa kinh tế Irak. Các tàu chiến của Mỹ và các nước NATO tại vịnh Péc-xích sẽ kiểm tra tất cả các tàu buôn qua lại để xem họ có tồn trong quyết định của LHQ hay không. Irak không từ bất cứ một biện pháp nào để đạt được mục đích của mình. Họ không cho phép 20.000 người nước ngoài rời khỏi Irak và bố trí những người này vào các vị trí quan trọng nhằm buộc các nước khác không dám can thiệp. Do cuộc khủng hoảng này giá dầu mỏ thế giới tăng vọt từ 16 đô la lên khoảng 30 đô la một thùng.

TỔNG THÔNG TIỆP KHẮC VÁCLAV HAVEL vừa đi thăm các nước Nicaragua và Mexico. Một trong những vấn đề bàn bạc tại Mexico là liệu Tiệp khắc có mua dầu mỏ của nước này hay không. Tổng thống cũng gặp gỡ các kiều dân Tiệp khắc tại Mexico.

NHÓM NHẠC RỒI NỔI TIẾNG THẾ GIỚI ROLLING STONES vừa sang biểu diễn tại Praha tối ngày 18/8. Buổi biểu diễn được thực hiện trên sân vận động Strahov, số người xem lên tới 100 000 người.

VIỆT NAM ngày nay

(Dịch từ US News & World Report)

Cứ ba tháng một lần, một chuyên viên Xô viết lại cần thận sửa sang lại xác ướp của Hồ Chí Minh. Thi hài của Người được đặt ra để công chúng viếng thờ trong một cái lăng bằng cẩm thạch do Liên xô xây dựng ở Hà nội. Cũng giống như nhiều biểu tượng khác của tinh đoàn kết XHCN, dịch vụ này có lẽ đã lỗi thời, vì cuộc cách mạng của Người đang bị xói mòn từng ngày.

Tuy người đứng đầu ĐCS VN Nguyễn Văn Linh tiếp tục khẳng khái nói rằng chủ nghĩa Marx-Lenin là "tinh hoa trí tuệ của nhân loại", Việt nam ngày nay là một cái lò của CNTB sé khai. Mọi người, từ những anh lính thất nghiệp đến các viên chức nhà nước, đều lao vào hành động. Chẳng hạn, các sĩ quan của chính phủ tại Sài gòn đã bắt đầu một chiến dịch làm thêm rất thiện tài. Khi xe ô tô chính phủ và các nhà khách không được dùng cho khách nước ngoài, thì các quan chức thuê nó cho các đám cưới. Ở mức bằng ba lần lương của họ. Bộ Ngoại giao ở Hà nội cũng đang làm vụ cưới: các thợ chụp ảnh đang làm việc cho tờ tạp chí của Bộ thì đi chụp ảnh cưới và rửa ảnh trong phòng rửa ảnh của Bộ.

Ở Hà nội, một thủ đồ mà không có đêm giao thông hoặc trạm bán xăng, những người bán xăng, rách rưới bên lề đường đang rót xăng, từ can nhựa sang chai, họ bắt đầu để đáp ứng nhu cầu của một đám xe Honda bắt chọt đi đến. Một người bán xăng điển hình là anh lính cũ 34 tuổi tên là Tiến. Trở về nhà sau 10 năm ở Campuchia, anh tìm mãi không được việc làm. Chỗ anh đứng bán xăng Hà nội mỗi ngày kiếm cho anh được khoảng 0,6 dolar Mỹ. Xước theo con đường, một người lính cũ nữa điều khiển gia đình làm ăn đa dạng hơn. Anh Bình bán lẻ một tá lốp xe tải cũ, 3 bao thuốc lá và vài cái kẹo cứng, còn vợ anh thì làm thợ uốn tóc, may mặc và cho thuê các bộ đồ cưới, màu trắng với giá khoảng 6 dolar một lần. Bởi vì con đường này là một tuyến đường xe tải tập nập, 5 cửa hàng buôn lốp nhỏ xíu đã mọc lên cách nhau chừng 50 mét. Hôm nào tốt ngày, Bình kiếm được 10 dolar một cái lốp.

Các buổi lễ kỷ niệm 100 năm ngày sinh Hồ Chí Minh vào tháng năm được dành nhiều để chối cãi rằng cuộc phản cách mạng TBCN đề tiện này đang xảy ra. Hàng mét điển văn thắm nhuần chủ nghĩa Marx được đọc đồng đạo, cùng với những người đồng chí làm li đến từ Moskva và láng láng Lào và Campuchia, để thể thốt rằng chưa có gì thay đổi trong đất nước vinh viễn của chủ nghĩa quốc tế vô sản. Trong thực tế thì mọi việc thay đổi rồi. Người bảo quản thi hài Hồ Chí Minh có lẽ chẳng bao lâu nữa sẽ là chuyên gia viện trợ Xô viết cuối cùng còn lại ở Hà nội. Những vị khách được trọng vọng nhất, nếu Việt nam phát đạt, sẽ là các nhà đầu tư TB và các đoàn ngoại giao từ Hợp chúng quốc Hoa kỳ.

Nếu lối đi vẫn chưa được mở ra cho Việt nam, thì đó là vì Mỹ vẫn cố nhất định đòi một kế hoạch hòa bình cho Campuchia phải được chấp nhận và thực hiện trước khi Mỹ có thể bình thường hóa quan hệ với Hà nội, nhắc họ lệnh cấm vận về kinh tế hoặc thôi không phong tỏa các khoản vay, nhiều bên. Triển vọng hòa bình ở Campuchia vừa qua xấu đi khi Khmer Đỏ được Trung quốc ủng hộ đã mở rộng thế lực của nó trên đất Campuchia và giữ lập trường ngoan cố của nó ở bàn đàm phán. Năm thành viên cố định của Hội đồng Bảo an LHQ sẽ phải tiếp tục giải quyết sự bế tắc này, nhưng xem ra tình hình của nó không lấy gì làm sáng sủa. Việt nam, nước đang ham ham muốn đón chào các kẻ thù cũ của nó trở lại, bây giờ là một chỗ khác đến sừng sốt so với

thành lũy cách mạng khổ hạnh đã chiến đấu trong cuộc chiến tranh dài nhất thế kỷ 20 này, đầu tiên chống Nhật, sau đến Pháp và cuối cùng là Mỹ. Người Việt nam đã làm những thay đổi cấp tiến nhất trong chủ nghĩa CS mệnh lệnh trong phân còn lại của thế giới Marxist. Những người đề xuất ý kiến thay đổi không phải là những ông Gorbachov hay Đặng Tiểu Bình đầy uy tín mà là đám xam xít nhất trong số cán bộ kiểu Albania. Cái mà đây những người "cứng rắn" đi làm cái cách không phải là do họ nhìn thấy thiên đường TBCN mà là hiện thực xấu xí của nạn siêu lạm phát, đói kém và một nền kinh tế phá sản đang đỏ râm xuống vực thẳm.

Bước ngoặt cái cách của Việt nam không đột ngột như văn tưởng. Trong những năm 60, nhu cầu thời chiến đưa Hà nội đến chỗ đứng hòa với một thành phần kinh tế sơ thế lớn hơn ở Trung quốc hay Liên xô. Sau khi Việt nam xâm chiếm Campuchia vào năm 1978, Trung quốc và phương Tây cắt viện trợ và điều đó bắt buộc Việt nam phải rời lòng mô hình theo kiểu Stalin. Cuộc "đổi mới" chính thức bắt đầu vào năm 1987 với tín hiệu xuất phát cho kinh doanh tư nhân và chia ruộng đất cho nông dân. Thực chất nó chỉ thông qua và làm tăng tốc cho các lực lượng thị trường tự do đã có sẵn.

Rời năm ngoài Việt nam đã trở thành nước CS đầu tiên thả lỏng hầu như tất cả giá cả khỏi sự kiểm soát của nhà nước. Nó cũng đã đưa các công ty quốc doanh ra khỏi vòng bao cấp của chính phủ bằng cách loại bỏ hầu hết những sự bù gia và nó nhắc lên những chiếc mũ cưới cùng phủ lên trên việc đầu tư vốn và việc thuê nhân công của các hãng tư nhân. Tất cả những điều này là cái mà các nhà cải cách ở Bắc kinh và Moskva còn đang bàn đến.

Việt nam đã dám đi cả con đường với việc thả lỏng giá cả, một phần là bởi vì hầu hết giá cả đã liên hệ với thị trường và cao đến tận trời xanh rồi, một phần bởi vì lượng hàng tiêu dùng rất phong phú như là kết quả của sự buôn lậu, buôn bán qua biên giới với Trung quốc và một vài vụ màu tháng lợi, một phần bởi vì Quý tiện tệ quốc tế giúp đỡ thiết kế chương trình giá cả. Những bài thuốc chống lạm phát của Hà nội đã quá liều giống như bài thuốc của Trung quốc cũng thời gian đó. Nhu cầu tiêu dùng và hoạt động kinh doanh đều giảm thủng xuống. Chính sách tiền tệ chặt chẽ và sự giải ngân của nửa triệu lính đã đẩy nạn thất nghiệp ở thành thị lên đến ít nhất là 20%. Vì không có thị trường sức lao động tự do, cách giải quyết duy nhất để khỏi bị chết đói do thất nghiệp là sự xõng xáo của riêng từng cá nhân.

Việt nam ngày nay trông rất giống Trung quốc đầu những năm 80, khi mà nông dân Trung quốc được giải phóng khỏi ách công xã của Mao, đã tăng gấp đôi sản lượng nông nghiệp của họ, và các ngành công nghiệp dịch vụ và chế biến đã nhảy vọt để đáp ứng nhu cầu tiêu dùng bấy lâu bị đè nén. Nhưng người nông dân Việt nam mới thoát khỏi hợp tác xã đã nam lấy tự do mới có để mà trồng nhiều hơn, kiếm nhiều tiền hơn và đặc biệt là ở miền Bắc họ càng cất lực để xây nhà. Năm ngoài Việt nam đi từ chợ xuyết chết đói đến chỗ trở thành người xuất khẩu gạo đứng thứ 3 trên thế giới, họ bán được chừng 1,4 triệu tấn gạo.

Ông Peter Timmer, một nhà kinh tế học của trường đại học tổng hợp Havard, nói rằng Việt nam có thể trở thành một con hổ nữa về kinh tế ở Đông Nam Á nếu nó đầu tư vào nông nghiệp thay cho việc cố gắng công nghiệp hóa. Một Việt kiểu, ông Trần Văn Thịnh, người đã

tung làm giao dịch về ngành dệt cho Đông đồng châu Âu (EC), đang chờ hướng Việt nam khởi sự phát triển dựa trên xuất khẩu hàng, thông thường làm chủ đạo. Ông ta khuyên: bỏ những ngành dệt đi, và đi vào phần mềm của máy tính (lập chương trình cho máy tính).

Chiến lược hiện thời của Việt nam có thể được gọi là "một cái gì đó hoạt động được". Các nhà tư bản tương lai đang học những bài học học của về sự bao hòa của thị trường. Trên các đường phố Hà nội, mà trước đây thường chỉ có một hoặc hai của hiệu bán hàng tiêu dùng, thì nay vỉa hè đầy áp tu lạnh Liên xô do công nhân Việt nam gửi về, máy giặt Nhật do các thủy thủ mang vào và quạt điện rung quốc do các tư thương mang qua biên giới. Lãi suất buôn những đồ đó đã giảm xuống còn 2 đến 3%, chỉ hơn mức lạm phát hàng tháng một chút. Những người bán hàng khôn khéo chuyển tư bản quản số sang bán TV và tủ lạnh, nay họ đang xem xét chuyển sang mặt hàng xe máy. Những sự cạnh tranh cũng đã hạ thấp lãi suất buôn xe Honda mà đầu cũng thấy có.

Mặc dầu vậy, những người có tài làm được một cái gì đó đang phát lên. Ông Bạch Minh Sơn, trước kia là kỹ sư cho nhà nước, ông phát triển được một loại vật liệu lớp nhựa mới làm tự tre. Ông đã tìm được một tá máy móc Đông Âu tặng Việt nam không dùng đến và bị bỏ xó han rỉ. Ông mua chúng với giá 1% trị giá ban đầu, thêm cả phụ tùng thay thế và nay mỗi năm ông làm ra 2 triệu dolar xuất khẩu. Ông đang kiếm bán hàng ngoại quốc để tài trợ mở rộng sản xuất 10 lần.

Lợi nhuận là tên của trò chơi mới, thậm chí cho cả các công ty quốc doanh. Các công ty này đã được lệnh phải giữ lại những thua lỗ của họ bằng mọi cách họ có thể. Đường sắt quốc gia của VN có lẽ là loại cũ nhất, chậm nhất và trạng bị tồi nhất thế giới, nhưng nó cũng đã nhìn nhận được vấn đề. Các nhà quản lý đang cố hết sức bằng cách bán vé đến tên nhà khách hàng, cung cấp dịch vụ taxi và vận chuyển hàng hóa đến ga và phục vụ bữa sáng, bảo và thuốc lá trên tàu. Họ cũng đã rút ngắn chuyến đi 1200 dặm giữa Hà nội và Sài gòn từ 72 giờ xuống còn 52 giờ, trong khi đó giảm bớt 30% số công nhân. Giao thông trong nước năm ngoái vẫn tăng 30% mặc dù giá vé tăng 20%.

Làm ăn kiểu nhà nước thì có những dạng khác. Trong một công việc được thiết kế kiểu Nhật tại Sài gòn, Ông Nguyễn Văn Đức vừa rót ruột Sâmpanh Pháp vừa miêu tả mạng lưới quốc tế của ông ta với 26 công ty buôn bán chung vốn, kể cả một nhà máy nấu rượu, một công ty tàu thủy, một khách sạn nổi năm sao và một sân bay. Ông Đức đi lại bằng máy bay riêng, ô tô Mercedes, cơ về ông hoạt động thay mặt cho các nhà lãnh đạo CS của Sài gòn cho Ủy ban nhân dân. Nhưng ông nói rằng ông được tự do chỉ tiêu hoặc đầu tư số tiền lên 20 triệu đô-la mà không cần hỏi ý kiến cấp trên. "Đó không phải là biết cách làm, mà đó là biết người" - ông giải thích.

Đối với nền kinh tế thị trường của VN, sự thiếu luật pháp là một vấn đề lớn hơn là những tên dừ của CNCS mạnh mẽ. Nhà kinh tế Lê Đoàn Doanh nói: "Toàn bộ hệ thống kinh tế thiếu một cơ cấu hợp pháp". Ông cho rằng việc Hà nội không thông qua và thực hiện được những điều lệ đại kinh tế là do sự phân khăng của các lãnh đạo đang đi phương. Các điều luật về ngân hàng và thương mại đã được tháo đi thả lại, có tham khảo ý kiến của các cơ quan ngoại quốc nhưng những điều luật này vẫn chưa thành văn bản. Hệ thống ngân hàng điều chỉnh vì sự lợi dụng và nó còn xa mới đủ sức thay thế sự lập kế hoạch tập trung kiểu Stalin. Đầu năm nay, VN chịu một cuộc khủng hoảng tiền tiết kiệm và cho vay, khi mà hàng trăm tỷ hợp cơ vay tiền bị tan vỡ, đã cho những người gửi tiền bị trắng tay. Một vài quan chức địa phương từ đó đến nay vẫn bị buộc tội cùng với một số chủ ngân hàng.

Cũng giống như tất cả các xa hội CS, VN chưa bao giờ trong sạch, được như nó đã trở về. Các lãnh đạo đảng có thể sống không giống như những kẻ thống trị cũ của Đông Âu nhưng thực sự là họ có bệnh viện và cửa hàng đặc biệt, tài xế và vệ sĩ. Đảng đã có một số nỗ lực để lập lại trật tự trong ngôi nhà của nó: có 80 ngàn quân chức đã bị thải hồi chủ yếu là do tham nhũng trong 3 năm vừa qua. Người ta nói hiện nay qui mô của sự tham nhũng, hồi, lộ còn rất lớn và các vị lãnh tụ tối cao vẫn tiếp tục che chở cho các đồng nghiệp của mình. Nếu VN không phải là một quảng trường Thiên An Môn, là bởi vì "Sự chống đối của dân chúng chưa đạt đến một mức nhất định".

Những các nhà lãnh đạo Hà nội không phiếu lòng. Vào tháng 3, đảng đã cách chức một ủy viên BCT, người đã cảnh cáo rằng VN có thể đi con đường của Đông Âu nếu nó không mở rộng tự do. Cùng thời gian đó, hai người đứng đầu Cầu lạc bộ lão thành kháng chiến ở Sài gòn đã bị hạ bệ cùng với biên tập tạp chí của cầu lạc bộ. Công an Sài gòn đã phong tỏa những hành động phản đối trong thời gian những ngày kỷ niệm lớn hồi mùa xuân, bằng biện pháp như chính quyền Bắc kinh đã làm: bắt bỏ những kẻ tình nghi. Biểu hiện duy nhất có thể nhìn thấy được của sự phản kháng là vài bức vẽ chống cộng ở Sài gòn.

Các nhà lãnh đạo VN phần nộ bác bỏ bất cứ một sự so sánh nào với Trung quốc. Những quan điểm của Hà nội về cuộc cải cách chính trị thì rất giống với quan điểm của Ông Đặng Tiểu Bình. Nó đề đi một vài bước nhỏ hướng tới bầu cử với nhiều ứng cử viên và tách biệt giữa đảng và chính phủ, nhưng nó vẫn duy trì lệnh cấm tuyệt đối nên dân chủ đa đảng và sự phát biểu công khai của những người đối lập.

Cái mà VN nhạy bén đưa được với Trung quốc là việc thu hút đầu tư nước ngoài. Những cho đến giờ dù hàng trăm người Mỹ và hàng ngàn người Nhật vẫn lượn xung quanh, mới chỉ có ít người leo vào, bởi lệnh cấm vận của Mỹ và những áp lực từ đó. VN hết sức cần đến những khoản vay để phát triển hạ tầng cơ sở nền kinh tế của nó và để bù vào chỗ tiền 1,5 đến 2 tỷ đô-la viện trợ và bao cấp mà nó sẽ mất từ những đồng minh cũ ở Đông Âu. Buôn bán có thể giảm một nửa vào năm nay. Vì người VN sợ rằng có lẽ chẳng bao lâu nữa họ sẽ bị đòi trả nợ cho Matxcóva, món nợ có thể đến 18 tỷ đô-la.

Sang năm Liên xô sẽ đặt việc buôn bán với VN lên cơ sở thường mai nghiêm ngặt. Những họ đã cắt giảm số lượng hàng xuất khẩu theo chất như dầu lửa, thép, phân bón và bông, và họ đã giảm mua hàng do VN sản xuất. Nền công nghiệp VN đang cảm thấy còn đau, còn sự thiếu phân hóa học cơ thể tác động đến mùa lúa năm nay. Người VN cũng biết rằng phải mất hàng năm nữa họ mới có thể tìm được những thị trường khác thay thế cho Đông Âu, nơi đã tiêu thụ 2/3 hàng xuất khẩu của họ. Họ đang tìm kiếm sự giúp đỡ từ các công ty buôn bán quốc tế và đang tham dò những dạng trao đổi mậu dịch khác. Nhưng những triển vọng đều còn rất mù mịt.

Một cái mà VN có, dù thừa những Đông Âu lại không cần nữa là sức lao động. Khoảng 200 ngàn người VN vẫn đang làm việc nặng nhọc tại các nhà máy ở Đông Âu như những người làm thuê cho chính phủ. Tiếp khác, Đông Đức và Bulgaria đã yêu cầu để họ hồi hương, và người ta có thể chờ rằng Liên xô cũng sẽ theo gót. VN đang cố gắng trì hoãn sự trở về của họ bởi tình trạng thiếu việc làm và bởi vì đồng tiền họ kiếm được giúp trợ trợ cho Đông Âu. Nhưng ngày càng lớn hơn thế nhiều là việc những người công nhân này sẽ mang về quê nhà những tư tưởng tá giao.

Mặc dù VN không muốn gì dân chủ, nhưng nó lại muốn hưởng thành quả của dân chủ và nó cần làm một tháng bé hủ của thế giới. Vì thế nó đang quay bỏ mặt nạ của một cơ cấu sang phía những người láng giềng gần gũi và những kẻ một thời là kẻ thù. Nhằm làm khiếp sợ những thuyền nhân náo loạn ra đi nữa, VN đang chiếu video về điều kiện sống khủng khiếp ở các trại tị nạn Hồng Kông và đang bắt bỏ hàng ngàn người tị nạn tương lai. Nó cũng đã phụ nhiều bộ trưởng cùng với những lời thịch cầu phụn những tới Bắc kinh muốn mở lại

những tuyến đường sắt lâu nay bị gián đoạn và mở rộng buôn bán. Nhưng những sự khác biệt về vấn đề Campuchia ngày càng tăng sẽ ngăn chặn sự hòa hoãn trong thời gian sắp tới.

VN biết rằng nó đang mắc cả trên thế yếu. Đó là lý do tại sao nó lại cay đắng đến thế khi nó không được thưởng tí gì khi chiến quân bại cuối cùng của nó; cuộc rút quân khỏi Campuchia mà nó đã hứa từ lâu. Bây giờ nó lại đang cố lôi kéo sự chú ý của Mỹ bằng việc đưa đề xuất cho tàu chiến Mỹ sử dụng căn cứ hải quân do Mỹ xây dựng ở cảng Cam ranh, một khi quan hệ với Washington thực bình thường hóa.

VN muốn bỏ Campuchia và 30 năm qua của lịch sử lại đằng sau. Nguyễn Ngọc Trường, chủ bút tờ tạp chí của Bộ ngoại giao, nói: "Độc giả của chúng tôi không muốn nghe về Campuchia nữa". Ông lý luận rằng sự có mặt quân sự tiếp tục của Mỹ ở Đông A có lẽ giúp VN lấy lại thắng bằng với những người bạn ở Trung quốc, Liên xô và Nhật bản. Ông Trường công nhận rằng cách suy nghĩ chính thức chưa dịch chuyển xa đến thế, những chính sách ngoại giao, "cần bằng lực lượng" là một quan điểm mà một người đang phát triển. Trong thực tế, cách đây 45 năm Hồ Chí Minh cũng đã có cùng tư tưởng như thế khi ông yêu cầu sự giúp đỡ của Mỹ để giữu cho người Pháp khỏi tái chiếm Đông Dương. Cái môi của ông: cho sự dung cảm Cam ranh.

VẤN ĐỀ CAMPUCHIA

/Dịch từ The Economist - London 11.8.90/

Suốt 11 năm qua Mỹ quan hệ tối thiểu với VN. Đây là sự trừng phạt VN vì đã xâm chiếm Campuchia năm 1979. Cuộc tẩy chay này đã kết thúc vào ngày 6.8.90 khi đại diện của hai địch thủ cũ gặp nhau ở New York. Campuchia là cái cớ để họ gặp nhau. Sau khi nói chuyện với một chút ít kết quả, có vẻ là người Mỹ đã có lý khi đưa VN vào cuộc.

Tại cuộc gặp gỡ, đại diện cho VN là ông Trịnh Xuân Lăng, đại sứ VN ở LHQ. Ông nói rằng 3 giờ nói chuyện với ông Kenneth Quinn, một quan chức khá là thấp của Mỹ, "đã giúp tăng cường sự hiểu biết lẫn nhau". Thực tế là ít điều được thực hiện. VN kháng kháng nói rằng Mỹ phải bản bạc công việc "nội bộ" Campuchia trực tiếp với chính phủ thân Việt của ông Hunsen. Đây là một phân chiến dịch của VN nhằm giữ ông Hunsen trên chiếc ghế quyền lực thì đúng hơn là để chính quyền của ông rơi vào tay LHQ trong khi chờ bầu cử. Một cuộc gặp gỡ Mỹ-Việt sẽ được tổ chức, dù chưa định ngày nào.

Người ta có thể đoán trước được sự ngoan cố của VN. Người Mỹ cuối cùng đã quay sang VN, họ giải thích là bởi vì không có con đường nào khác để ngăn chặn Khôme đỏ trở lại nắm quyền ở Campuchia. Khi họ thông báo rằng họ sẽ gặp VN, họ tuyên bố chấm dứt sự ủng hộ ngoại giao đối với liên minh đôi lập, do Khôme đỏ là chủ chốt. Năm được những bước đầu tiên này, người VN dĩ nhiên đã kết luận rằng cuối cùng Mỹ sẽ bị ép buộc phải công nhận chính phủ của ông Hunsen.

Giai đoạn tiếp theo trong chặng đường về phía sự tôn trọng /mà ông Hunsen rất hy vọng/ là xem chiếc ghế của Campuchia ở LHQ bị tước khỏi phe đôi lập và đem cho ông Hunsen. Cùng với chiếc ghế là sự tiếp cận đến tiền nong của các cơ quan viện trợ LHQ. Triệt vọng này làm ASEAN hoang hốt và nó có thể đưa đến cuộc tranh chấp tại LHQ giữa ASEAN và các bạn phương Tây của nó.

Quan điểm của ASEAN được thấu tóm trong một bài báo trong tờ Straits Times của Singapore ra ngày 3/8/90. Cựu ngoại trưởng Singapore viết: "Tất cả những kẻ tham gia vào lịch sử Đông Dương sau chiến tranh đều có bàn tay vấy máu và việc quyết định ai thay thế ai là chuyện thiên về chính trị mà thôi" VN phải chịu sự trừng phạt cho đến khi nào nó công nhận nó xâm lược Campuchia và cho đến khi nào nó bỏ CMCS đi thì càng tốt. Chỉ khi đó nó mới là một người láng giềng an toàn. Nếu nói dạy dứt về Khôme đỏ làm cho phương Tây sợ VN thoát khỏi lưới câu thì "phương Tây đã dạy cho người VN bắt tội một bài học mà họ sẽ không bao giờ quên: tội ác là có lỗi với điều kiện là anh có bọn cạnh sát hiệu biết".

Cựu nhà ngoại giao Singapore đang vận động, sự ủng hộ cho liên minh đôi lập. Nhưng điểm tương đồng giữa Singapore và Co oet- ca hai đều là nước nhỏ và giàu có- làm cho người Singapore hết sức nhạy bén rằng cần phải chỉ ra rằng sự xâm lược không mang lại lợi lộc gì.

Sáu nước ASEAN tin rằng họ sẽ giành được đủ sự ủng hộ cho liên minh đôi lập Campuchia để giữ chiếc ghế ở LHQ của nó. Nhưng họ hy vọng nó sẽ không đi bầu cử. Họ không chắc rằng sự thông nhất của mình sẽ sống sót qua một cuộc chiến đấu. Chẳng hạn Thái lan bị phân hóa về vấn đề Campuchia. Bộ ngoại giao Thái lan thì có cùng quan điểm với ASEAN, thủ tướng thì muốn công nhận ông Hunsen. Một thỏa hiệp được đề xuất ở những cuộc nói chuyện ở Tokyo vào tháng 6 giữa ông Hunsen và hoàng thân Sihanuk- thủ lĩnh phe đối lập. Họ nhất trí rằng một hội đồng đại diện cho mọi phe phái sẽ giữ lấy chiếc ghế của Campuchia tại LHQ. Khôme đỏ đã từ chối cử đại diện vào hội đồng này.

Cùng giống như ông Hunsen, Khôme đỏ vẫn còn người đồ đầu to béo là Trung Quốc. Thủ tướng Trung Quốc, ông Lý Bằng ngày 8/8 nói rằng chừng nào các thế lực khác /ý nói VN/ còn những tay vào Campuchia thì Trung Quốc sẽ tiếp tục vũ trang cho Khôme đỏ chờ đợi là Trung Quốc không muốn Khôme đỏ trở lại thông trị nước này nữa. "Nhưng mà Trung Quốc không thể sai khiến được ai cả." - ông Lý nói như người vô tội.

MÙA XUÂN PRAHA 1968

/Dựa theo báo Mladá fronta 8.90/

Ngày 21/8 năm nay, lần đầu tiên sau hơn 20 năm nhân dân Tiệp khắc được tự do kỷ niệm ngày đất nước họ bị quân đội 5 nước khối hiệp ước Warsaw xâm lược. Tại sao họ lại trở thành nạn nhân của cuộc xâm lược này?

Đầu tháng 1/68 đã tiến hành hội nghị toàn thể TƯ ĐCS Tiệp khắc và Alexander Dubček đã được bầu làm tổng bí thư mới. Nhưng nhà lãnh đạo Đảng mới bắt đầu những cái cách như trong các báo của đảng đã viết: "Nội dung chính của nền chính trị chúng ta là sự thống nhất toàn xã hội...Hoạt động của con người phải được thống nhất một cách dân chủ...Tư tưởng dân chủ luôn gắn liền với tư tưởng tự do và quyền của mỗi người...Chúng ta phải hành động như thế nào đó để không có những mâu thuẫn giữa lời nói và việc làm...Không hứa những gì không thể thực hiện được, nói sự thật cho dù nó dễ chịu hay là không...". Cuộc sống chính trị bắt đầu được nở rộ. Giới trí thức càng ngày càng nói nhiều hơn về những quyền lợi dân chủ cơ bản, về những sự cần thiết để bên cạnh ĐCS có thể tham gia cuộc sống chính trị cả những đảng khác nữa và các tổ chức, báo chí, đài phát thanh và ti vi ngày càng đấu tranh nhiều hơn và cuối cùng là chế độ kiểm (xem tiếp trang 10)

Cú Sốc Lớn

(Dịch từ tạp chí Newsweek
- New York 20/8/1990)

Nước Đức đang nhanh chóng phát hiện ra rằng sự thống nhất đất nước phải trả giá rất đắt. Nạn thất nghiệp đang tăng và một làn sóng phá sản đang chầm ngòi cho một cuộc khủng hoảng ở Đông Đức.

Siêu lạm phát. Một làn sóng phá sản như thời kỳ Đại Suy Thoái ở Mỹ. Nạn thất nghiệp, hàng loạt, tiếp theo là đoàn người ra đi để lại các thành phố hoang tàn. Các cuộc bãi công và biểu tình sẽ lớn hơn và cơ khả năng còn dữ dội hơn những hoạt động phản đối lật đổ những người công sản ở Đông Đức năm 1989.

Lời dự đoán trên đây và ngay tận thế có lẽ không mang tính hiện thực. Sự thống nhất nước Đức đã xảy ra vào tháng trước trong mọi lĩnh vực trừ mỗi tên nước khi hai nước Đức hòa nhập nền kinh tế của họ (1/7/90). Người ta cho rằng mọi việc sẽ diễn ra êm thấm một khi đã có đồng mức Tây Đức hùng mạnh làm nền tảng. Nhưng sự việc vẫn chưa chứng tỏ điều đó. Đột nhiên Bonn và Berlin nằm trong một cuộc khủng hoảng. Lý do: Đông Đức, một thời cơ nền kinh tế đứng thứ 10 trên thế giới, sắp sửa suy sụp. Một bức giắc thứ mật lưu hành ở Bộ nội vụ Đông Đức, bị rò rỉ đến tay tòa soạn tạp chí Newsweek, tiên đoán rằng nạn thất nghiệp sẽ lên tới 60% trong năm nay. Thậm chí con số đó có thể coi là đã bị cắt xén bớt. Cách đây vài tuần Bộ tài chính Tây Đức còn tự tin tuyên bố rằng 2/3 sản xuất ở Đông Đức có thể được bảo toàn. Nay các quan chức chóp bu đang bàn khoản liệu có được đến 2/10 hay không. Thủ tướng Tây Đức Helmut Kohl, lo qua đến mức ông đã cố gắng dịch cuộc bầu cử toàn Đức từ tháng 12 xuống tháng 10, nhưng không thành công. Ông lo sợ rằng mỗi tai họa đang lo lừng ở phương Đông có thể sẽ kéo sụp chính phủ của ông.

Những nỗi lo sợ như thế lớn lên từng ngày. Berlin đã tiêu hết món tiền 24 tỷ DM mà Bonn cho nó để trang trải đến cuối năm. Bây giờ chính phủ Đông Đức đang xin thêm - và Bonn dĩ nhiên đang chán chường. Những cuộc bãi công đang nổ ra. Hàng chục nghìn công nhân Đông Đức đã nghỉ việc để đòi lương cao hơn và đảm bảo an toàn lao động cho họ. Một thủ lĩnh Đảng xã hội dân chủ Tây Đức nói: "Chúng tôi lo ngại sự náo động xã hội." Những quan chức ở Bonn khác nói một cách chán chường về những cuộc "tuột hạnh thất nghiệp" lớn và lộn xộn quá đến mức cơ lẽ quân đội phải can thiệp.

Sự bị quan mới này dường như tương phản một cách đối nghịch với vẻ bề ngoài của xã hội. Nhìn từ ngoài vào việc thống nhất dường như đang diễn ra tốt đẹp. Đông Đức xám xịt cộng sản đang mở máy mở mắt. Các cửa hàng xa xỉ và quán cà phê có vẻ như đang mọc ra ở mọi góc phố. Các chủ hiệu đang ra sức tô điểm của hàng của mình, các chủ nhà thì đang sửa sang lại nhà cửa. Quảng cáo bán ô-tô đã phát triển đến tận các làng quê xa xôi nhất. Nào là Honda, Fiat, Volkswagen. Thế thì vấn đề là ở chỗ nào? Nói một cách đơn giản: người Đông Đức đang kháng kháng đôi từ từ tập thể bằng kinh tế.

Một cuộc bách bộ dọc theo phố Leipzigerstrasse, trục đường mua bán ở Đông Berlin, sẽ chỉ ra điều này. Ở cửa hàng bách hóa tổng hợp Kauf Am Alex mọi thứ đều là đồ nhập từ phương Tây trừ một vài túi bột và đường. Quasi một chút nữa, cửa hàng đồ điện tử RTF đã bị chiếm lĩnh bởi các hãng Grundig, Panasonic và IPT. Cơ thử gì của

Đông Đức không? "Cái vật mẫu xanh kia kia," anh bán hàng nói giọng miệt thị, chỉ vào một cái hộp xanh vàng nằm giữa cả một biển hàng nhập từ phương Tây. Giá 148 mác, nó chỉ chạy được bằng trong khi đó một máy Philips chỉ đắt hơn 1 mác mà có cả radio sống ngắn, 4 loa và chđi được đĩa CD. Câu chuyện như thế có ở khắp nơi. Vì tin rằng (thường là đúng) sản phẩm Đông Đức tồi hơn và qua đắt, người Đông Đức chỉ mua đồ "Tây".

Một nền kinh tế mà người tiêu dùng của nó miệt thị mọi sản phẩm nó làm ra không thể tồn tại lâu được. Trên khắp Đông Đức một sự ế ẩm tai họa đang diễn ra - nếu như từ "ế hàng" có thể miêu tả được tình hình khi mà phần lớn của nền kinh tế Đông Đức đột ngột ngưng tồn tại. Cách đây mới 3 tuần cảng Rostock bên biển Baltic còn là một trong những cảng nhộn nhịp nhất châu Âu. Nay nó chỉ là một nơi hoang vắng. Một công nhân với 20 năm làm việc ở đây kể: "Những bến kia trước đây thường chật những tàu. Cầu cầu bốc dỡ hàng và xe tải chạy khắp nơi. Bây giờ anh nhìn xem, bên cảng chết rối." Ông chỉ tay về phía hàng chục cầu tàu trống rỗng, im lặng, chỉ nghe tiếng nước vỗ và tiếng hoặc tiếng kêu của chim mòng biển. Ông cho rằng một nửa trọng số 6 000 công nhân sẽ bị sa thải; phần lớn công nhân hiện nay chỉ làm việc có nửa ngày. Trong khi đó hàng núi hàng hóa nằm trên các cầu tàu.

Trên bờ biển, tại Wismer, ngư dân Đông Đức cũng đang phải chiến đấu. Họ nói: "Sự việc thật kinh khủng." Từ 1/7, ngày liên minh kinh tế, giá cá trích đã hạ từ 1100 DM/tấn xuống còn 450 DM/tấn. "Chúng tôi không thể ra khơi với cái giá này." Ít nhất họ không thể đi biển mà không có tiền bao cấp vụ... Phần lớn các con tàu sẽ bị thất bỏ, nhưng tàu hiện đại nhất sẽ bị bán cho nước ngoài.

Sự sống sót đã trở thành một trò chơi may rủi ghê gớm. Công ty dệt Diamant bán quần áo sang Liên xô. Bà quản lý công ty nói: "Chúng tôi hoàn thành hợp đồng nhưng chúng tôi không biết liệu chúng tôi có được trả lương không." Chưa ai bị đuổi việc nhưng ai cũng được nghe nói rằng công ty sẽ bị đóng cửa nếu một bạn hàng Tây Đức xuất niên trước tháng 10. Tại xí nghiệp Ostsee Creamery sự việc cũng không tốt đẹp gì hơn, sản xuất đã giảm xuống còn một nửa: "Người ta không mua sản phẩm của chúng tôi. Chúng tôi không có tiền quảng cáo hoặc đầu tư để mua thiết bị tốt hơn, ngân hàng không cho chúng tôi vay xu nào vì sợ chúng tôi sẽ phá sản. Thật là một vòng tròn ác nghiệt."

Tính tiết kiệm mới. Những câu chuyện như trên đã trở nên phổ biến và trong một vài trường hợp hơi khó hiểu. Nói cho cùng, trứng, sữa, pho-mát của Đông Đức chỉ khác của Tây Đức một chút và chúng thường rẻ hơn. Vậy thì tại sao lượng bán ra lại giảm? Một lý do là tiền. Vì giá cả tăng người Đông Đức có ít tiền hơn. Mọi thứ họ đều mua ít hơn. Nếu không mua hàng nhập từ Tây Đức thì họ để dành tiền cho thời buổi khó khăn sắp tới. Các quán ăn, hiệu sửa ô-tô và các công viên giải trí, tất cả đang bị teo tóp vì tình tiết kiệm mới của dân chúng. Vì sự bấp bênh của kinh tế người ta không bán chịu nữa. Sự giao hàng không được thực hiện ngay cả đối với các công ty còn vững mạnh. Ông quản lý một cửa hàng bách hóa ở Đông Berlin nói: "Chúng tôi vẫn đặt mua nhiều sản phẩm Đông Đức. Vấn đề là ở chỗ chúng chẳng bao giờ đến cả."

Hậu quả là các xí nghiệp, mà đứng ra thì có thể sống được trong thị trường tự do, thì nay lại lụn bại. Hãy thử xem những bóng đèn của nhà máy Narva. Chúng cũng chiếu sáng như bóng đèn Tây Đức. Hiện giờ công ty đang phải đối mặt với sự phá sản. Lý do: bên cung cấp vật tư không thể nào kiếm được nguyên liệu hoặc tài chính để

ký hợp đồng. Trong khi đó thì một số người Tây Đức lại kiếm ra tiền trên sự khổ khăn của Đông Đức. Tại HTX nông nghiệp 1-5 ở Lundenberg cách Berlin độ nửa giờ xe hơi, nhân công đang bị thái độ lạnh nhạt. Khách hàng Đông Đức đã biến đầu sạch và những nhà kinh doanh Tây Đức chỉ mua với giá rẻ mạt. Có người nói: "Nhiều kẻ đang kiếm lời trong tình hình của chúng tôi." Một kẻ đầu cơ Tây Berlin trả giá có 4 pfennig (xu) một ki-lô cà rốt - giá trước đó là 24 pfennig.

Những hồi chuông báo động đang rung ở Bonn. Các quan chức Bonn đang lo sợ một cuộc ra đi thứ hai, thậm chí còn lớn hơn cuộc di cư ở ạt của người Đông Đức trong những ngày cuối của chế độ cộng sản. Những lời buộc tội nói rằng các cơ quan của thủ tướng Kohl, tức những người được chỉ định để hòa nhập Đông-Tây càng nhanh càng tốt, đã ước tính quá thấp cái giá của sự thống nhất. Văn chừa có dấu hiệu gì của sự đầu tư phương Tây vào nền công nghiệp đang hấp hối của Đông Đức. Các quan chức Tây Đức đã tính toán rằng Đông Đức có thể sống được bằng 24 tỷ DM cho đến cuối năm. Bây giờ hình như người Đông Đức cần ngân đò hàng tháng.

Cho dù thời gian quá độ có hỗn loạn đến mức nào đi nữa, không ai nghi ngờ việc thống nhất cuối cùng sẽ thành công. Biên tập viên của tờ Europa-Archiv (Tây Đức) nói: "Nó (sự thống nhất) sẽ hoạt động bởi vì nó phải hoạt động." Một quan chức cao cấp Bộ tài chính nói: "kiểu khác: "Chúng tôi có tiền để giải quyết tất cả các vấn đề và chúng tôi sẽ chỉ tiêu cho bất cứ cái gì có yêu cầu." Cuối cùng người Đông Đức sẽ phải trả giá báo lãnh cho chính bản thân mình. Cho dù sai lầm của họ có là gì đi nữa, các xí nghiệp Đông Đức vẫn rất có giá trị. Một hai năm nữa, sau làn sóng phá sản, nhiều công ty sẽ được cứu vớt. Các nhà quản lý Tây Đức cũng với đồng nghiệp Đông Đức sẽ đưa chúng đến trình độ có thể cạnh tranh được. Các nhà thầu khoán mới sẽ phát đạt. Mức sống sau khi hạ xuống đến điểm thấp nhất sẽ lại tăng. Chế độ quan liêu ngệt thở của cộng sản sẽ bị vứt bỏ, giá cả và tiền lương sẽ được cân bằng với giá trị của hàng hóa sản xuất ra. Tính hợp lý của nền kinh tế sẽ thắng thế.

Roh nhìn Bắc Triều tiên

/Dịch từ tạp chí

The Economist - London 28.7.90/

Thường các nhà lãnh đạo gặp khó khăn ở trong nước - nhớ lại vụ Watergate, Nixon đã tìm kiếm lối thoát bằng thành tựu ngoại giao. Nhưng ông tổng thống Nam Triều tiên Roh Tae Woe không phải là người như thế. Ông là người thành công trong đối ngoại nhưng phe đối lập trong nước cũng chưa bao giờ được coi là yếu. Ông Roh đã dành được những thắng lợi xuyên đại dương. Ngoài ra, ông đã hoan nghênh Gor-bachov và nhận được sự xin lỗi từ phía Nhật bản về sự thẳng tay tàn bạo của Nhật ở Triều giữa từ năm 1940 đến năm 1945. Hiện nay ông đang tranh đua đạt giải Nobel; ông đang xúc tiến những bước tiến tới phá vỡ sự phân chia bán đảo Triều tiên.

Suốt hai tuần qua, Bắc và Nam Triều tiên đã tiến hành cuộc chiến tranh tuyên truyền cho việc thí nghiệm mở biên giới ngăn cách hai miền. Bắc Triều tiên bắt đầu cuộc chiến bằng hồi kèn tọng trưng nhưng mở trong biên giới ở phía mình. Ông Roh biết rất rõ rằng Bắc Triều tiên không thể chấp nhận bất cứ thỏa hiệp nào cho phép những người dân bị đàn

áp và khổ khổ của họ chạy về phía Nam, tính chính xác của việc cho phép người từ Bắc từ bỏ đi lại vào Nam trong 5 ngày trong mùa hội bắt đầu từ 15/8.

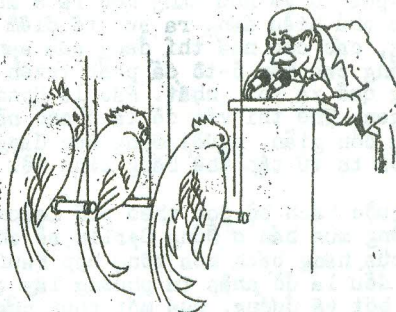
Chính phủ Bắc Triều tiên bị bắt phải đi đến một nước có hiện nhiên: Dù an "gặp gỡ toàn quốc" tại biên giới, ở làng trắng Paamunjon, mà chỉ có những nhóm người thân cận (những người chồng đối) ở Nam Triều tiên được mời đến. Chính quyền của ông Roh cho rằng không thể đi đến bàn bạc được nếu như những người có quan điểm khác ở Nam Triều tiên không được tham gia. Lý do tiếp theo là các điều kiện tham viếng Nam Triều tiên do các nhà chức trách Bắc Triều tiên đưa ra. Mọi quan hệ được lập nên bằng tranh đấu, nay bị hai chính phủ vứt trả lại con đường mòn cũ: trong khi Bắc Triều tiên đang tiến một cách nguy hiểm đến gần cái gọi là vực thẳm, thì Nam Triều tiên đến đỉnh cao của sự hăm dọa dư luận và không có lý do gì để nhún nhường tiếp.

Chính quyền của ông Roh không cần phải "chơi đẹp" với đồng sản Bắc Triều tiên để làm vừa lòng phe đối lập ở Nam Triều tiên, mà vừa qua sự phản ứng mạnh mẽ của phe này ít có ý nghĩa. Tuần qua, 80 thanh viên phe đối lập đã từ chức khỏi Quốc hội để phản đối cách chính phủ thông qua 26 điều dụ luận cho Nghị viện ở ngày cuối cùng của cuộc họp Nghị viện vừa qua. Người phát ngôn của Quốc hội cho biết, ông ta sẽ không vội trả lời những đóm tu chức của họ. Đa số những người phản đối chờ đợi là sẽ lấy lại ghế của họ trong cuộc họp vào tháng 9 sắp tới.

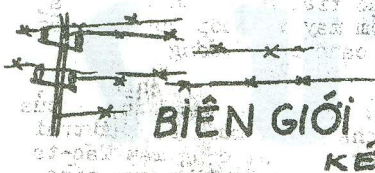
Những người từ chức (70 người thuộc Đảng hòa bình và dân chủ của ông Kim Dae Jung, 8 người Đảng dân chủ tay bên như những cơ uy tín cao của ông Lee Ki Taek) đã lôi kéo được 200 nghìn người ra đường dưới trời mưa để biểu tình ở Seoul. Không ai kháng định được rằng, đó là biểu hiện của sự phục hồi các nhà chính trị đường phố hay là nó báo hiệu một mất trận đối lập đang đe dọa. Ông Lee mong một cuộc "hỏa hợp dân tộc" hơn là sự "học hạc" của các nhà chính trị trong Quốc hội. Các bạn đồng nghiệp thật sự của ông cảm nhận thấy những bước đi chính trị mau lẹ của ông mà bỏ qua sự tín nhiệm cao mà ông dành được trong những năm bị theo dõi như là nhà phê phán chính phủ cầm quyền.

Để minh họa cho sự nhạy bén mới của ông Kim, người trước đây vẫn bao vệ ý kiến của mình rằng luật pháp hiện nay không cho phép tổng thống giải tán Quốc hội, nay yêu cầu ông Roh hãy thực hiện điều đó và kêu gọi bầu cử ngay lập tức. Điều này gây nên những nu cười meo meo hơn là sự phẫn nộ thật sự.

Với tất cả những điều trên và nền kinh tế một lần nữa tiến tới tốc độ tăng tổng sản phẩm quốc dân mười mấy phần trăm, ông Roh có thể tiếp tục có nhiều thời gian nghỉ ngơi để tập trung cố gắng thực hiện các mối quan tâm chính trị đối ngoại.

BIÊN GIỚI CHÂU ÂU

KÉO VẼ ĐÂU ?

/Dịch từ báo Hospodárské noviny/

Hệ tư tưởng cộng sản ở các nước Trung và Đông Âu sụp đổ, quá trình sát nhập hai nước Đức phát triển ngày càng nhanh đã làm thay đổi cách nhìn vào sự phân chia lực lượng chính trị và kinh tế ở châu Âu hiện nay. Thời kỳ chiến tranh lạnh giữa hai thái cực dần dần kết thúc. Thế giới ngày nay ngày càng thống nhất hơn, sẽ tiến tới xóa bỏ biên giới giữa các nước. Những thiện hướng đó có thể thấy rõ ràng nhất ở châu Âu "cũ".

Năm 1993 sẽ là một cái mốc trong lịch sử châu Âu. Ngày 1/1 năm này sẽ xóa bỏ tất cả những giới hạn, khoảng cách ngăn trở mọi sự lưu thông hàng hóa, sự đi lại của người dân, sẽ tạo nên một thị trường chung cho 12 nước thành viên Cộng đồng châu Âu (EC). Quá trình "thử nghiệm" đầu tiên trong hướng này sẽ vào năm 1992, khi sẽ áp dụng hiệp định Schengen được ký kết vào tháng 6 năm nay - hiệp định xóa bỏ mọi ngăn trở trong việc đi lại của người dân giữa 5 nước Tây Âu. Đề nghị của tổng thống Pháp Francois Mitterrand và thủ tướng CHLB Đức Helmut Kohl nhằm tạo ra một liên minh chung về kinh tế, tiền tệ và chính trị được xem là một sự tích cực lớn. Đề nghị này có tính "hấp dẫn" đặc biệt đối với các nước không phải thành viên của EC. Các nước này quan tâm nghiên cứu đề nghị đó để làm sao có quyết định đúng đắn nhất, nếu không trong tương lai nó có thể trở thành một sự mất mát không gì bù đắp nổi.

Những dự định về sự hợp tác giữa 3 khối kinh tế ES, ESVO (Liên hiệp châu Âu buôn bán tự do) và RVHP (Hội đồng tương trợ kinh tế) trong khuôn khổ một châu Âu duy nhất, hình như đang bị lu mờ trước tư tưởng thống nhất châu Âu. Tuy vậy chúng ta không nên ngạc nhiên khi một số nước xin gia nhập EC ngày một tăng lên. Sau Thổ Nhĩ Kỳ, Áo, Síp, mấy ngày trước Malta cũng đã xin gia nhập EC. Tiệp Khắc, Hungari, Ba Lan, Nam tư cũng chính thức tuyên bố muốn trở thành thành viên EC. Một thời gian dài người ta đã bàn luận về khả năng "thay áo" của một số nước khối ESVO - Thụy Điển, Na Uy, Phần Lan và Thụy Sĩ. Vậy điều kiện để gia nhập EC là gì? Về bản chất có hai điều kiện, đó là: nên dân chủ đa nguyên trong nước và chấp nhận các nguyên tắc của EC.

Đối với các nước thuộc khối ESVO - một khối kinh tế tương tự EC - thì vấn đề gia nhập EC không có khó khăn gì lớn. Điều đó được đảm bảo bởi một truyền thống dân chủ ở các nước đó và họ đã có một nền kinh tế thị trường phát triển. Vấn đề chỉ còn lại với một số nước trong khuôn khổ liên hiệp chính trị. Ví dụ với Thổ Nhĩ Kỳ (là thành viên của ESVO từ năm 1964), nước này đã bị EC "nhắc nhở" bởi điều kiện kinh tế, chính trị không thỏa mãn đòi hỏi của EC. Hy Lạp cũng có những vấn đề tương tự khi đồng tình với cuộc xâm lăng của Thổ Nhĩ Kỳ vào Síp, ở đây cũng không còn duy trì quyền con người sau cuộc đảo chính quân sự năm 1980. Trong sự việc này Thổ Nhĩ Kỳ đã mất khoản viện trợ 600 triệu e-quy. Với các nước trên đảo Síp, Malta không có một khó khăn nào lớn cả. Đối với Tiệp Khắc và các nước thuộc phe Liên xô cũ thì bây giờ phải giải quyết ngay một số vấn đề riêng: chuyển kinh tế sang kinh tế thị trường, thay đổi hiến pháp, lập lại tự do, dân chủ trong nước (phúng "thủ" này lâu nay chỉ tồn tại trên giấy tờ).

Tất cả các nước muốn gia nhập EC đều phải hiểu một sự thật rằng mọi cuộc họp bàn bất kỳ với cộng đồng sớm nhất tới năm 1993 mới có. Vì vậy phụ thuộc vào từng nước sẽ sử dụng thời gian "chờ đợi" này thế nào bởi chỉ tin tưởng vào lòng tốt hay hao tâm của 12 nước EC là rất nguy hiểm. Chỉ có thực tế mới có tính chất quyết định. Điều này được nhà kinh tế nổi tiếng người Pháp Lionel Stoler khẳng định qua tờ báo Le Monde: Cần thiết làm tiêu tan ảo tưởng của các nước Trung và Đông Âu rằng EC chờ họ, những nước này chưa được chuẩn bị đầy đủ để gia nhập EC và cộng đồng cũng không cần sự gia nhập vội vàng của họ. Và vì vậy câu hỏi về việc mở rộng biên giới của "châu Âu phát triển" đến năm 2000 vẫn còn bỏ ngỏ!

MÙA XUÂN... (tiếp theo trang 7)

duyet đã bị bãi bỏ. Mátxcơva bắt đầu nhận thấy những gì đang xảy ra thực sự ở Tiệp Khắc.

Cuối tháng 3, một loạt các chức vụ chủ chốt trong chính phủ và quốc hội kể từ tổng thống trở đi đã được thay bằng những nhân vật mới. Đã bắt đầu có những ý định đổi mới bộ mặt của nền chính trị, đã xuất hiện những tổ chức chính trị mới.

Lời cảnh cáo đầu tiên mà những nhà lãnh đạo đang nhận được từ những đồng minh của mình là ở cuộc họp tại Dresden cuối tháng 3. Tại đó các phái đoàn Xô viết, Đông Đức và Ba Lan đã mang đến một loạt những bài đăng trong các báo của Tiệp Khắc để chứng minh rằng ở Tiệp Khắc đang phát triển những khuynh hướng chống CNXH và chống Liên xô. Cuối tháng 4, TƯ ĐCS TK đã đưa ra chương trình hành động trong đó bao gồm những yếu tố cho sự dân chủ hóa xã hội. TK bắt đầu trở thành trung tâm chú ý của cả thế giới. Đầu tháng 5, Dubček cùng một đoàn đại biểu đã bay sang Mátxcơva để hội đàm với Brezhnev. Sau khi trở về Dubček đã tuyên bố: "Các đ/c Xô viết đã tiếp nhận sự trình bày về những cố gắng của chúng ta với sự thông cảm. Nhưng cũng bày tỏ nỗi lo lắng về sự lộn xộn quá trình dân chủ hóa ở nước chúng ta để chống lại CNXH". Bộ trưởng ngoại giao LX Gromyko đã khẳng định rằng bọn phân cách mạng ở TK đang nhô đầu dậy. Còn chủ tịch HDBT Kosygin cũng đã phát biểu: "Nếu TK giao động thì sau nó sẽ có thêm một loạt nước XHCN nữa tiếp nối". Những quá trình dân chủ hóa ở TK vẫn được tiếp tục.

Giữa tháng 7 tại Varsava đã tiến hành hội nghị 5 đảng nhưng TK đã từ chối tham gia vì sợ rằng họ có thể sẽ bị đưa ra trước một phiên tòa mà ở đó họ không thể tự bào vệ được. Cuối tháng 7 đã diễn ra cuộc họp chung giữa TƯ ĐCS TK và LX. Tại đó LX luôn khẳng định là ở TK bọn phân cách mạng đang ngày một mạnh lên, còn TK thì lại khẳng định là họ kiểm soát được tình hình. Nhiều nhà lãnh đạo các nước đã đến TK để bày tỏ sự ủng hộ của mình đối với các nhà cải cách TK như tổng thống Nam tư B. Tito, tổng thống Rumania Ceausescu, tổng thư ký LHQ U Than,...

Nhưng Mátxcơva với người đứng đầu là Brezhnev đã không chịu ngồi yên nhìn tình hình ở Tiệp Khắc cứ biến thiên ngoài ý muốn của mình. Đêm 20 rạng ngày 21/8/68, quân đội 5 nước khối Varsava (Liên xô, Đông Đức, Ba Lan, Hungari và Bulgari) đã bắt đầu cuộc xâm lược nước đồng minh Tiệp Khắc của mình. ĐCS TK ngay trong đêm 20 đó đã tuyên bố rằng: "TƯ ĐCS TK coi hành động này là trái với những nguyên tắc cơ bản của quan hệ giữa các nước XHCN và là sự phủ nhận những luật lệ cơ bản của quyền quốc tế..."

Mùa xuân Praha đã kết thúc nhưng cũng không tránh khỏi đổ máu. Tính đến ngày 28/9 quân đội xâm lược đã giết chết 82 người, làm 300 người bị thương nặng và hơn 500 người bị thương nhẹ. Quá trình "bình thường hóa" và "chính đôn hóa" bắt đầu và nó đã kéo dài hơn 20 năm.

LÊNIN BẮT TỬ ?

Quá trình loại bỏ sự thân thiện hóa lịch sử xã-viết đang quay lại chương đầu, quay lại thời kỳ ngán ngùi của người vào tháng Mười năm 1917 đã giành lấy quyền lực, thành lập Liên bang xã-viết, buộc các thuộc địa đang chạy trốn phải quay lại đại quốc với cái giá chết người là cuộc nội chiến và đặt nền móng cho cường quốc ngày hôm nay: thời kỳ của Vladimir Iljich Uljanov, người thường được gọi là Lênin. Sự khiêm tốn và sức mạnh tinh thần, sự trung thành với các nguyên tắc đem lại cho ông cảm tính thậm chí của cả các đối thủ. Trong con mắt hàng triệu người một vầng hào quang bao phủ quanh ông, người cha của dân tộc, người bạn thực sự của những con người bé nhỏ, người chỉ muốn điều tốt lành, nhà triết học lỗi lạc, người chỉ phạm phải một sai lầm duy nhất: không cẩn thận khi chọn người kế tục.

Bài này nguyên dạng trên tạp chí tiếng Đức DER SPIEGEL. Chúng tôi biên dịch lại từ bản tiếng Tiệp đăng trên tạp chí 100+1 zahraniční zpravodaj số 14/90 - BBT.

Đến ngày hôm nay "người con ưu tú nhất của nước Nga" vẫn có mặt ở khắp mọi nơi: trên đường phố, trong trường học, bệnh viện, nhà máy, HTX, mỗi chỗ ở một trong 4 tư thế duy nhất được chính thức chấp nhận: một chân bước lên phía trước, đứng với chiếc mũ lưỡi trai trong tay, một tay chống cằm tư lự hoặc như người chiến thắng tay chống ngang hông.

Đến ngày hôm nay các đứa trẻ Nga từ lúc lên ba vẫn học các bài hát về con người "người nhất trong tất cả mọi người", tấm gương cho tất cả các đứa trẻ. Ngày 22 - 4 hàng năm để kỷ niệm sinh nhật ông các công dân xã-viết phải làm việc không lấy tiền một ca, đem lại cho nhà nước xã-viết 1,5 ty rúp. Tên ông được đặt cho hệ thống tàu điện ngầm ở Mátxcơva, sân vận động, thư viện quốc gia và nhiều người xã-viết: "Vil" dựa theo các chữ cái đầu của tên ông, "Vladilen" dựa theo các âm tiết đầu tiên, "Vilena" hay "Ninel". Hình ông với kích thước lớn hơn người thật được

treo trong phòng họp Quốc hội và được các buổi truyền hình trực tiếp mang đến từng gia đình xã-viết. Đèn hôm nay xác ướp của ông vẫn được đặt trong lăng cạnh chân tường điện Kremlin.

Đến Gorbachov vẫn trích dẫn các lời nói của người luật sư xuất thân từ Simbirsk, con trai viên thanh tra trưởng học với đồng màu Tác-ta và bà vợ người Đức. Trong cuốn sách của mình "Perestrojka" (Cải tổ) Gorbachov ca ngợi các tác phẩm và lý tưởng của Lênin như "nguồn tư duy sáng tạo không bao giờ cạn, kho tàng lý thuyết và sự sáng suốt trong chính trị". Gorbachov không coi đó là giáo điều, là kim chỉ nam bắt đi bắt dịch mà là lời hướng dẫn phản ứng một cách mềm dẻo: theo Gorbachov biên chứng học của Lênin vẫn rất cơ giá trị.

Tự thân Gorbachov đọc được từ Lênin luận cương phục vụ cho việc lập hòa bình với CNTB, nhưng đồng thời ông tạ lộn ngược toàn bộ chủ nghĩa Lênin: nhận phẩm phải được đặt cao hơn lợi ích giai cấp. Sự thật là chỉ có một lần duy nhất - năm 1899 - Lênin tuyên bố "lợi ích của quá trình phát triển xã hội đứng ở vị trí cao hơn lợi ích của giai cấp vô sản".

TRAO TRẢ THÂN TƯỢNG CHO ĐẤT

Cơ điều ở nước Liên xô XHCN ngày nay các thân tượng bắt đầu sụp đổ. Cuộc tấn công đầu tiên vào điều cấm kỵ xảy ra vào năm thứ ba của thời đại Gorbachov khi tờ báo cải cách Moskovskije Novosti (Tin tức Mátxcơva) dám viết: "Sự tuyên truyền giáo điều đã biến Lênin thành sự tuyệt đối vĩnh cửu, thành chúa Giê-su bốn-sế-vịch."

Nhà sử học Nikolaj Popov trong tạp chí Sovětskaja kultura (Văn hóa xã-viết) tuyên bố rằng chỉ có sự độc quyền của đảng của Lênin mới tạo điều kiện cho nhà nước chuyên chính bạo lực của Stalin.

Bằng cách đó một sự thật chưa từng dám phát biểu được đưa ra. Báo Komsomolskaja pravda (Sự thật komsomol) sau đó thân trọng đặt suy nghĩ về sự phong đại quá mức và sự sùng bái con người Lênin, cái thật ra "hạ thấp tên tuổi vị thánh này". Chỉ trong một tầng nhà của trường đại học nông nghiệp ở Kemerov người cách mạng lớn này "xuất hiện 40 lần, nhiều tượng bắt thân của ông thậm chí được đặt trong cả nhà tử".

Vasilij Seljunin trong tạp chí Novyj Mir (Thế giới mới) dám cá gan tấn công vào cái thân thánh nhất: theo ông ta năm 1917 Lênin ra lệnh để những nông dân giàu có bị bán như những tên tư sản "ngay tại chỗ chúng gây tội ác" và bắt đầu sự tước đoạt tài sản của họ. Lênin cho quốc hữu hóa 50 triệu héc-ta đất và trên đó cho thành lập 5000 nông trang quốc gia và 6000 nông trang tập thể. Chính sách công sản thời chiến của ông, theo Seljunin đã dẫn đến nạn đói đầu những năm 20 chứ không phải ngược lại như báo chí của đảng vẫn khẳng định.

Seljunin cũng cho rằng Cách mạng tháng Mười kìm hãm sự tiến bộ và lập lại cấu trúc quyền lực của nước Nga: "Đầu tiên sự dân áp được hưởng vào những kẻ phản đối cách mạng, nhưng dần dần nó được dùng để chống lại

những đối thủ tiềm tàng và sau đó là phương tiện để giải quyết các vấn đề hoàn toàn mang tính chất kinh tế dưới dạng các trại lao động cái tạo."

Ký giả Igor Kljemin công bố - cũng trên tạp chí Novyj Mir - bản hạch toán lên án hệ thống xô viết ngày nay về mặt đạo đức: ngay từ thời Lenin người ta đã đặt nền tảng cho sự phát triển sai lầm, trong đó sự "thống nhất", "đoàn kết" được ưu tiên trước sự dân chủ. Sau đó những sự ngăn chặn còn lại cũng sụp đổ: vào ngày kỷ niệm ngày sinh Lenin, 22-4-1989, giám đốc nhà hát, ông Mark Zakharov trên chương trình truyền hình trực tiếp đề nghị tháng đưa xác Lenin khỏi lăng và theo truyền thống thiên chúa giáo tra lại cho đất.

Một đại biểu dự khuyết TƯ ĐCSLX gần đây nói rằng điều đó là vô đạo đức nhưng đại biểu quốc hội Karjakin lại nhắc lại đề nghị phạm thượng này một lần nữa và lần này thậm chí ngay trong kỳ họp quốc hội. Tất nhiên một sự tá giác như vậy đối với phái cơ sự trừng phạt tức khắc: "Vừa rồi có một sáng kiến được đưa ra. Theo đó bây giờ tất cả chúng ta sẽ đi viếng lăng Lenin, Chủ tịch quốc hội Gorbachov lập tức trấn an các đại biểu mắc bệnh nhớ nhung Lenin. Tức thì sau đó ông dẫn đầu đoàn người tới đặt vòng hoa trước lăng Lenin cạnh đó.

Trong con mắt cô cháu Lenin Olga Uljanova những đề nghị chôn xác Lenin bị coi là những cố gắng "hủy hoại các giá trị không thể đụng chạm tới của dân tộc". Nhà hóa sinh học Sergej Debov (công tác chính của ông ta là giữ cho xác ướp của Lenin được nguyên vẹn) thì cảnh cáo rằng "những kế hôm nay định chôn xác Lenin sẽ chôn chủ nghĩa Lenin". Mặc dù vậy điều cấm kỵ đã có những vết rạn nứt đầu tiên. Nhà văn báo thủ Vladimir Soloukhin cực lực phản đối việc đặt đài kỷ niệm tưởng nhớ các nạn nhân của Stalin bởi vì trước thời ịch bạo chúa của Stalin chẳng hạn nhân viên công an mất Jakov Bljumin, người nổi tiếng tàn ác, đã hành diên đem khoe các lệnh bắn chĩa điện tên người bị bắn với chú kỳ của Lenin. Tại sao không đặt luôn tượng đài cho các nạn nhân của Lenin?? - Soloukhin hỏi.

Nhà văn nhận được sự giúp đỡ từ phía cơ quan tam thời cho đến nay vẫn là nơi cuối cùng cảnh giác trước những sự thật vĩnh cửu: KGB (Cơ quan an ninh quốc gia) đề nghị công bố những bài viết của Lenin đến nay vẫn chưa được công bố - bởi vì thậm chí cơ Lenin cũng bị kiểm duyệt. Ví dụ Stalin giữu giếm bản di chúc chính trị của Lenin, bản di chúc sau đó được các chuyên gia phương Tây thử tái lập và thành công mỹ mãn như sau này được chỉ ra khi Khrushchov công bố "Bức thư gửi đại hội" cuối cùng của Lenin năm 1956.

Mặc dù vậy trong 50 bộ Lenin tuyển tập vẫn thiếu một số bài quan trọng. Chẳng hạn không có câu hỏi của Lenin đặt ra cho Trotskiy ngày 22-10-1919, câu hỏi liên quan đến việc xử trí thế nào với những kẻ phản đối nội chiến: "Chẳng lẽ trước cuộc tấn công không thể hủy động thêm 20000 công nhân Petrograd cộng với 10000 tù sản và sau lưng chúng đặt súng máy để bắn chết vài trăm tên ??"

Những chứng cứ tương tự về sự tàn nhẫn của Lenin cho đến cách đây không lâu vẫn bị giấu bị mặt. Đặc biệt đáng đề "học tập" là chỉ dẫn của Lenin làm thế nào để thuận hoá các nước vùng biển Baltic, những nước năm 1920 cho phép các binh lính chống cộng sản cư trú chính trị: "Các anh thử trừng phạt quân sự Litvia và Latvia (chẳng hạn vượt qua biên giới một đoạn và treo cổ 100 đến 1000 tên viên chức và những thàng giàu có)."

Những lệnh tướng tự cũng được đưa ra đối với Balan: trong quân phục của bọn du kích chống

ông cơ thể "treo cổ bọn phú nông, cha đạo". Tiền thưởng: 100000 rúp cho mỗi tên bị treo cổ. Còn lời khuyên của Lenin đối với cuộc đấu tranh chống lại tôn giáo: "Nạn đói là thời kỳ duy nhất để chúng ta quật ngã kẻ thù. Chính lúc này khi mà ở các vùng bị đói dân chúng ăn thịt lẫn nhau chúng ta cơ thể tiến hành tước đoạt ruộng đất của tôn giáo một cách mạnh mẽ nhất. Thắng lợi của chúng ta đối với giáo hội là chắc chắn, chúng ta phải nghiên sát sự chống đối của chúng thật tận bạo đến nỗi chúng không thể nào quên được sau hàng chục năm."

"CHANG LỄ CÓ THỂ LÀM ĐƯỢC CÁCH MẠNG MÃ KHÔNG CÓ CÁC CUỘC HÀNH QUYẾT ???"

Các nhà lãnh đạo cao cấp vẫn chưa chịu chấp nhận đề bắt cứ vết tội nào rơi lên hình ảnh Lenin. "Ở phương Tây người ta thường coi Lenin là người đi theo đường lối quản lý bằng quyền lực." - Gorbachov viết trong cuốn sách "Cải tổ" "Cách nhìn này thể hiện sự hoàn toàn không hiểu biết các tư tưởng của Lenin và nhiều khi thậm chí còn có tính bẻ cong các tư tưởng đó." Nhà tư tưởng chủ đạo của Gorbachov Vadim Medvedev thì cho rằng tất cả các lời xằng bậy đó là nhằm bôi nhọ di sản của Lenin và các nguyên tắc cơ bản của CNXH.

Tuy nhiên cả Gorbachov lẫn Medvedev đều nhầm lẫn. Vài tuần trước Cách mạng tháng Mười trong cuốn sách nổi tiếng của mình "Nhà nước và cách mạng" Lenin đã phác họa hình ảnh xã hội tưởng lại trong cách suy nghĩ của ông: "Tất cả các công dân sẽ làm việc cho một syndikat" nhà nước. Syndikat này sẽ bao gồm toàn bộ nhân dân, và mục tiêu sau đó sẽ là tổ chức lại toàn bộ nền kinh tế theo khuôn mẫu các công ty tư bản nhà nước độc quyền." Sau khi giành được chính quyền ông liền cho quốc hữu hóa tất cả các công ty.

Ý nghĩ không tưởng cho rằng các ngài thanh tra quản lý và các quan chức của chính quyền cơ khả năng tổ chức sản xuất đồ gỗ hay động cơ điện tốt hơn các nhà kinh doanh hoặc công nhân đã dân Liên xô và các quốc gia đi theo nước này đến sự thiếu thốn triển miên, sự thiếu thốn đặc trưng cho hệ thống này và từ đó không thể tìm ra lối thoát. Phương pháp quản lý bằng quyền lực ngay dưới thời Stalin - trừ giai đoạn chiến tranh - thậm chí còn hay dẫn đến tình trạng hỗn loạn, vô chính phủ.

Mặc dù thế Lenin đòi phải như vậy bởi vì trong hệ thống "tư bản nhà nước" của mình ông không thể đi theo cách khác. Do ông muốn giành được quyền quyết định cao nhất nhà nước của ông trở thành người chủ nền công nghiệp, thương nghiệp và cả phần lớn nông nghiệp; đương nhiên nhà nước thuộc về đảng của ông, điều đó có nghĩa là thuộc về ông và những người kế tục ông.

(Kỳ sau đăng tiếp)

C h ú t h í c h :

* Syndikat là tên gọi dành cho liên minh độc quyền của các công ty trong đó các thành viên được toàn quyền và độc lập trong việc sản xuất những trong việc bán hàng (chẳng hạn việc định giá các mặt hàng) chúng chịu sự lãnh đạo chung của một trung tâm điều hành.

DIỄN ĐÀN BAN ĐỌC

NGUYỄN NHÂN & KIẾN NGHỊ

(Phản tiếp theo bài viết của HOÀNG NGUYỄN)

IV - Những kiến nghị:

Cộng cuộc đổi mới ở đất nước ta hiện nay mới chỉ là bề ngoài, cho nên kết quả đạt được cũng hết sức mong manh. Cái tổ kinh tế phải đi đôi với cái tổ chính trị vì hai cái đó luôn luôn tác dụng tương hỗ lẫn nhau, cho nên tôi đề nghị:

1/ **Cái tổ về chính trị:** Mục tiêu cuối cùng của cái tổ chính trị là để đạt được một nền dân chủ thực sự cho toàn dân, giá trị đích thực của con người phải được tôn trọng và bảo đảm, con người phải được sống tự do. Muốn vậy phải thực hiện chế độ đa đảng tham gia chính quyền nhà nước. Mọi đảng phái tự mình chiếm được lòng tin qua nhân dân bằng những cương lĩnh và hành động cụ thể của mình. Chúng nào còn độc quyền lãnh đạo thì cũng sẽ rơi vào tình trạng chuyên quyền độc đoán thiếu tự do dân chủ. Muốn để đạt được tiến bộ ấy, để tránh cho đất nước không bị đẩy tới những thảm họa mới, phải có một thái độ kỳ qua độ. Trong thời kỳ này, Đảng CS phải thực sự đổi mới, cụ thể như sau:

- Thu hẹp quyền lực của ban bí thư TƯ Đảng, chỉ giữ nó ở cương vị nội bộ đảng, từ trước tới nay ban bí thư là một nhà nước siêu nhà nước, nó đứng trên nhà nước với quyền lực vô biên, nó quyết định tất cả, áp đặt tất cả. Trên thực tế quốc hội và Nhà nước chỉ là người thừa hành, tạo nên một sự tự do dân chủ giả tạo.

- Giải tán các ban chấp hành đảng ở các cơ quan, xí nghiệp, vì thực tế chứng minh rằng chính các cơ quan này là lực lượng cản trở trong quá trình sản xuất. Theo đó giải tán ban chấp hành các đoàn thể xung quanh nó như công đoàn, thanh niên, phụ nữ, tất cả không còn mang tính chuyên nghiệp mà đều hoạt động nghiệp dư kiêm nhiệm. Mọi hoạt động qua cơ quan, xí nghiệp đều do người đứng đầu chịu trách nhiệm trước Nhà nước.

- Đảng công khai về mặt tài chính, ngân sách của mình, không để tình trạng mập mờ, nhặng giữa ngân sách của Nhà nước và quỹ của Đảng.

- Những người lãnh đạo và đảng viên tuyên bố công khai trên báo chí từ bỏ những đặc quyền, đặc lợi mà từ trước tới nay họ vẫn được hưởng thụ một cách không chính đáng.

- Thà từ chính trị, nhường người mà từ trước tới nay bị quy kết là chống CNXH, hiện vẫn bị giam cầm bằng bất kỳ hình thức nào.

- Kêu gọi tất cả những người VN sống ở nước ngoài được tự do trở về Tổ quốc với thiện chí xây dựng đất nước nếu họ muốn, không kể xu hướng chính trị, tôn giáo và khi về nước phải đảm bảo cho họ được sống như một người dân bình thường.

- Đảm bảo quyền tự do thực sự về ngôn luận, báo chí và tự do thành lập các đảng phái trong khuôn khổ hiến pháp và pháp luật. Muốn vậy phải sửa đổi và bổ sung hiến pháp và pháp luật.

- Thuộc liên bản cụ thể sự tự do vào các cơ quan lập pháp và hành pháp. Không được áp đặt bằng bất cứ hình thức nào.

- Đổi lại tên nước là: "Nước Việt Nam Dân Chủ Cộng Hòa".

2/ **Cái tổ về kinh tế:** Trong quá trình xây dựng kinh tế vừa qua để chứng minh rằng nền

kinh tế tập thể, kế hoạch hóa và lấy thị đua làm động lực thúc đẩy sản xuất là điều không tưởng. Nó bóp nghẹt tinh năng động và sáng tạo của con người; nó tạo cho con người tình ý lại và khởi dậy những thói hư tật xấu. Nó kìm hãm sự phát triển sản xuất. Cho nên muốn thúc đẩy nền kinh tế phát triển phải đẩy nhanh nó sang nền kinh tế thị trường. Nhưng với tình trạng đất nước hiện nay không thể làm được như vậy, nếu cứ giữ nguyên những hình thái tổ chức hiện tại. Tôi kiến nghị:

- a/ **Về công nghiệp:** Biến đại bộ phận công nghiệp quốc doanh và tập thể hiện tại thành các công ty và xí nghiệp cổ phần với sự tham gia của bất kỳ ai, ở trong nước, kiều bào ở nước ngoài; thu hút các nguồn vốn để trang bị lại làm cho nó có đủ sức cạnh tranh với thị trường trong nước và thế giới. Ban quản trị của các công ty xí nghiệp này phải được bầu cử hết sức tự do của những thành viên tham gia, không được áp đặt bằng bất cứ hình thức nào.

- b/ **Về thương nghiệp:** Mở rộng giao lưu buôn bán. Giải thể các cửa hàng mẫu dịch quốc doanh, các HTX mua bán, biến chúng thành các công ty kinh doanh nhiều thành phần hoặc các liên doanh công thương nghiệp.

- c/ **Về nông nghiệp:** Giải tán các HTX nông nghiệp /hiện tại vai trò của nó trên thực tế đã mất tác dụng thúc đẩy sản xuất/, chia lại ruộng đất cho nông dân để cho họ có thể tự do canh tác trên mảnh đất của mình hoặc cùng nhau tự nguyện thành lập các tổ hợp nông nghiệp tùy ý họ lựa chọn và nộp thuế cho Nhà nước. Phần ruộng đất còn lại ban đầu giá hoặc cho thuê dài hạn, thành lập các công ty cổ phần nông nghiệp để đầu tư sản xuất với quy mô lớn.

- d/ **Sơ thảo và ban hành luật kinh tế:** Để đảm bảo cho một nền kinh tế phát triển theo chiều hướng mới phải ban hành bộ luật kinh tế cho phù hợp để tránh tình trạng hỗn loạn trong kinh doanh và điều hành.

Tôi còn nhớ vào năm 1975, sau khi giải phóng miền Nam nhiều người lạc quan, tin tưởng rằng chỉ vài ba năm nữa đất nước ta sẽ giàu có. Bộ máy tuyên truyền còn có tính thói bùng bái lạc quan đó lên và con khảng định thời hạn chúng ta sẽ đuổi kịp nước này nước khác. Nhưng chúng ta đã được gì? Thì mọi người đều đã nếm trải!

Năm 1980 có người nói thẳng thừng rằng: nền kinh tế của chúng ta đang ở bên bờ vực thẳm. Than 31 lời tiên đoán đã ứng nghiệm và hiện nay đất nước ta đang ở đây, cùng cửa vực thẳm. Công cuộc đổi mới mà Đảng phát động từ năm 1986 đến nay tuy có đạt được một số hiệu quả nhưng không bền vững và có tính chất bề ngoài. Vì chính Đảng chứa thức sự đổi mới, đường lối chính trị và cơ cấu tổ chức vẫn như xưa. Nhưng vừa quan phong kiến cách tân vẫn ngự trên các ngai vàng và phê phán trên mồ hôi nước mắt của nhân dân. Đối mới chưa triệt để chúng nào tự do dân chủ chứa thức sự thuộc về nhân dân, nhân dân chứa thức sự làm chủ vận mệnh của mình theo đúng nghĩa của nó.

Qua theo dõi tin tức cơ thể thấy rằng những người lãnh đạo của chúng ta hiện nay đang muốn giữ ổn định tình hình chính trị trong nước, hay nói rõ hơn là vẫn muốn cùng

có cái độc quyền lãnh đạo. Còn đối với cộng đồng thế giới thì sống theo kiểu "con lặc". Nhưng tôi thiết nghĩ với tình trạng đất nước ta hiện nay, với những biên động lớn lao trên thế giới, đường lối đó đã lỗi thời không phù hợp. Muốn giữ đất nước khỏi thảm họa thì chỉ có đổi mới, đổi mới thực sự.

Trên đây là những vấn đề hết sức lớn lao và cấp bách đặt ra cho mỗi người VN chúng ta. Bản thân tôi cũng như các bạn, tôi không phải là nhà chính trị, kinh tế, cũng không phải là chính khách mà chỉ là người lao động bình thường như các bạn. Tôi muốn trình bày những suy nghĩ của mình về vấn đề đất nước. Có thể có những bạn suy nghĩ như tôi, cũng có những bạn suy nghĩ khác tôi, chúng ta hãy cùng nhau trao đổi để tìm ra tiếng nói chung của những người sống xa Tổ quốc nhưng tâm lòng luôn hướng về Tổ quốc thân yêu của chúng ta. Cảm ơn các bạn sinh viên, nghiên cứu sinh Praha đã mở mục Di ền Đ ản B ạn Đ ọc trên tập san Di ền Đ ản để mọi người có thể bày tỏ suy nghĩ của mình.

15/07/1990
HOÀNG NGUYỄN

ra đi hay ở lại

Mùa hè trên mảnh đất Châu Âu thật là dễ chịu. Năng ban mai trải trên thành phố, nơi chúng tôi lao động và học tập. Mùa hè là lúc gặp gỡ của tình yêu và những buổi chiều du lịch thật là thú vị. Sau khi đi dạo chơi trên núi, tôi trở về ký túc xá nhận được tin Mai, đội viên của tôi đã vượt biên sang Tây Đức. Lòng bàng hoàng đau đớn, tôi chạy vội về phòng khóa cửa, quay mặt vào tường nước mắt tràn trên má. Mai ơi! Có lẽ nào em ra đi.

O'đội tôi đã có 6 đội viên lần lượt vượt biên sang Áo, Thụy Sĩ, Pháp và Tây Đức. Mỗi người ra đi với một lý do, một hoàn cảnh riêng. Còn trường hợp của Mai, em đi đâu? Về đâu, em đâu có thân nhân ở nước ngoài, vì em mồ côi cha mẹ. Mai là một cô gái dịu dàng đáng yêu, có tài nấu nướng may vá và đặc biệt ai trong chúng tôi cũng biết Mai đố có người yêu ở nhà. Linh, người yêu của Mai, là một người yếu lý tưởng, niềm mơ ước của bao nhiêu cô gái. Tuần nào trong hai năm liền tuýclinh cũng viết thư đều cho Mai và lá thư nào cũng chan chứa tình cảm chân thành và say đắm của chàng sinh viên năm thứ tư trường đại học Sài gòn. Sang đây đã hai năm Mai chưa hề yêu ai ngoài một tình chung thủy với Linh. Mới cách đây hai tuần Mai còn khoe với tôi là mới nhận được thư nhà và cá của Linh. Em có điều gì buồn như muốn tâm sự cùng tôi. Nhưng hôm đó do bận rộn nên tôi đã gạt đi một cách vô tư: "Thời chỉ biết rồi, thư thì toàn những em yêu, em yêu và hôn em cả. Tôi đùa bẹo Mai như thế. Tôi đâu biết đó là dịp cuối tôi gặp lại em. Mai ơi! Không chỉ riêng em mà hàng tuần, hàng tháng những người VN ở khắp nơi trên các nước Đông Âu cứ tìm cách vượt biên sang các nước tư bản. Họ ra đi bằng mọi cách, dù là khổ ai nhất. Dù không hy vọng được bao lãnh thế mà vẫn cứ đi, chạy trốn khỏi Tổ quốc của mình. Một câu hỏi tại sao. Tại sao? cứ làm day dứt tâm hồn tôi và đau buốt trái tim tôi. Thước một đêm trong, nghĩ hai ngày phép, tôi hành trình đến nhà máy Partizánské závody, nơi mà có số nữ công nhân vượt biên đông nhất. Có

người đi hai, ba lần không được, quay về, rồi lại đi. Gặp T., em tâm sự: "Chỉ đi em trở về làm sao được. Mả em ở nhà điện tín sang, là phải tìm mọi cách vượt biên để sau này cứu giúp gia đình, nhà em nghèo quá, mả là công nhân viên không đủ nuôi các em, tôi mả phải đi làm thêm. Bao cuộc đời, bao hoàn cảnh của các chàng trai cô gái quyết chí ra đi dù được tin các trại tị nạn đã đóng cửa hoặc là bên ấy khổ lắm. Anh H. ở Bratislava tâm sự với tôi: gia đình anh trước giải phóng là một gia đình có tổ hợp may mặc lớn, quán áo may sẵn bán khắp Sài gòn, Chợ lớn. Cách mạng về tịch thu hết tài sản. Anh phải chạy gần hết cây vàng mới sang được đây và không muốn trở về nước nữa. Còn rất nhiều người nữa, cả một thế hệ trẻ những người công nhân lao động VN không biết sau khi trở về nước sẽ làm gì để đủ một cuộc sống tối thiểu nhất. Bốn năm đi hợp tác lao động bên các nước Đông Âu với đồng lương phần lớn là thấp kém, hai lần thuế, hàng hóa thì khan hiếm toàn phải mua lại với giá cao. Làm ra đồng lương đã khổ, mua hàng còn khó hơn, nhân viên của hàng thì khinh bỉ. Thế cũng chưa khổ bằng lúc gửi hàng về nước. Hai quan bạn hạch dịch, không chế bao nhiêu mặt hàng gửi về nước. Số lượng hàng và chủng loại được gửi về Việt nam thì quá ít so với đồng lương của người lao động. Khi hỏi hai quan thì họ trả lời là: giữa chính phủ VN và chúng tôi không ký rõ trong hiệp định hợp tác lao động về số lượng và chủng loại các mặt hàng được cho phép phép đem về VN nên chúng tôi làm theo quy định của cấp trên chúng tôi. Sự thiệt hại này là do chính phủ VN đã không đảm bảo quyền lợi chính đáng cho những người lao động VN. Còn đối với chúng tôi, những mặt hàng mà người VN ưa thích, thì dân chúng tôi không cần lắm và những người lao động VN lúc về nước hết thì những mặt hàng này lại đầy rẫy và ế ẩm trong các cửa hàng của chúng tôi. Đã có biết bao nhiêu người lao động VN đã khóc trước thùng hàng của mình, công sức, mồ hôi, nước mắt 4 năm trời mà không được gửi về gia đình. Có những chàng trai quyết tử với bình xăng và con dao để chống lại hai quan của bạn. Nhiều bạn trẻ tâm sự với tôi: Nếu về nước mang bạn cả số hàng của em thì cũng không đủ làm quà cho gia đình và xin việc làm cho em, tương lai của em thì mờ mịt vì gia đình em nghèo lại không thân quen với ông cán bộ cấp cao nào cả. Lại còn thế nữa, ở VN bây giờ cứ phải thân quen mới xin được việc làm và lại còn phải có tiền nữa. Trên một đất nước độc lập tự do và việc làm không chỉ là quyền lợi mà còn là nghĩa vụ của

mỗi người dân thì lại phải mang tiền đi mua việc. Còn "tự do", hai tiếng ngọt ngào chỉ thấy trên sách vở, trong trường học mà thôi và tự do thật sự có lẽ chỉ có trong hàng ngũ cán bộ mà phần đông là những kẻ có chức có quyền đã tự do đem tiền của nhà nước tiêu xài xa xỉ lãng, tự do hưởng mọi đặc quyền đặc lợi, tự do để ra những chỉ thị nghị quyết, kế hoạch mơ hồ, thiếu khoa học, thiếu trách nhiệm, đi hết tư sai lầm này đến sai lầm khác. Tự điếm ăn chơi Đường sơn quán đã làm các vị đại diện nhân dân lộ nguyên hình. Một câu hỏi được đặt ra. Cứ tính một tu điếm ăn chơi đã có bao ông cán bộ bị vạch mặt, thì còn bao phiếu "tự điếm" khác chưa được phát hiện ra để tính được tổng số các cán bộ ngồi mát ăn bát vàng như thế, để biết được "bao giờ mới đến tháng mười" để Đảng ta mới trong sáng, và khi Đảng ta đã trong sáng thì còn đâu là dân nữa, họ đã cao chạy xa bay hết rồi. Đảng và Nhà nước xây dựng gì? Hay lại quay về thời kỳ đồ đá? Phải chăng đó là tương lai của CNCS trên hành tinh này, bởi vì những chất xạm của loài người dần dần bị mai một đi, con người lúc ấy không cần trí tuệ nữa.

Bao nhiêu người VN về tôi phải từ bỏ Tổ quốc mình ra đi. Sinh ra là con người ai không có trái tim, ai không muốn gần quê hương xứ sở, ai không muốn ở bên cạnh cha mẹ, vợ con. Thế mà họ phải từ bỏ Tổ quốc ra đi, dù không một ngày đem nợ không nghĩ đến quê hương. Họ chấp nhận cả cái tội mà nhà nước gán cho họ là phản bội Tổ quốc, vượt biên trái phép. Phản bội Tổ quốc là

ra phải kết cho các cán bộ đang viên cơ chức quyền lãnh đạo đất nước làm đất nước nghèo đi và những kẻ tham ô lợi dụng chức quyền trù dập người dân lương thiện mỗi đưng. Còn những người trong các trại tị nạn ở châu Âu đã làm gì mà mang tiếng phản bội Tổ quốc. Họ chỉ có hai bàn tay vôi lòng mơ ước tự do, dân chủ và mưu cầu hạnh phúc và một cuộc sống tối thiểu mà họ không thể tìm thấy trên đất nước mình mà họ phải ra đi mà thôi. Đi tới đâu? Số phận ra sao? Họ hoàn toàn chưa biết, nhưng chỉ mong đến một nước mà không có chế độ hà khắc và mù quáng như ở nước VN, để có một cuộc sống tối thiểu cho bản thân rồi lại ký cốp gửi tiền về nuôi sống gia đình lam lũ ở nhà. Đâu phải người dân VN không chịu được nghèo khổ, nhưng sự nghèo khổ đã quá mức giới hạn rồi, không thể nào nghèo khổ hơn thế nữa. Ai dám bảo các chàng trai cô gái VN là những người không biết lao động sáng tạo. Phần đông trong số họ là những người hay học, hay làm, nhưng thọ may làm kinh ngạc dân bản xứ, những thọ tiện, thọ hân bác cao, những bác sĩ, kỹ sư và những sinh viên tốt nghiệp loại ưu hay trung bình. Ra đi mà không biết về đâu.

Tổ quốc mẹ hiền ơi! Hãy trừng trị những kẻ dấy dọa các anh, các chị tới bước đường cùng, phải bỏ Tổ quốc, nơi chốn nhau cắt rốn ra đi. Tổ quốc mẹ hiền ơi, có nhớ đến chúng con, những đứa con tha phương cầu thực đem bán sức lao động của mình, để bán sức lao động của mình để đổi lấy đồng lương rẻ mạt không đủ để mua gì gửi về Tổ quốc, gửi về cho mẹ và cho các em. Và Mai ơi! em gái miền Nam có đôi mắt tròn, miệng cười duyên dáng, em có biết vì sao em phải ra đi? Tiếng dạ ngọt ngào thân thương đâu rồi? Ai sẽ đưa em đến cuối cuộc đời nếu đó không phải là Linh, Trên đất nước cộng sản em tìm đâu ra hạnh phúc.

Với tất cả tâm lòng chân thành, tha thiết, tôi cầu mong tất cả những người cơ lưỡng trí trên khắp hành tinh này hãy cứu mang dùm bực và giúp đỡ những người VN đang ở trong các trại tị nạn ở nước ngoài. Bởi vì họ là những người vô tội, đơn thương độc mã, cùng khổ với hai bàn tay trắng, với trái tim yêu tự do và mưu cầu hạnh phúc. Những con người can đảm và đáng thương ấy chỉ kém những dân tộc khác là đã không được sinh ra và lớn lên dưới chế độ tốt hơn mà thôi. Những kiều bào ở nước ngoài kính mến, hãy giúp đỡ con em của mình bằng tất cả những hành động thiết thực, xin nhỏ lẻ đay báo của cha ông:

Bầu ơi thương lấy bí cùng,
Tuy rằng khác giống nhưng chung một giàn

MINH TRANG

Hè 1990, Tiếp khách

RA ĐI HAY Ở LẠI

T.S.

Gần đây Diên dân có đăng một số bài có liên quan đến ngôn từ "yêu nước", đến vấn đề "ra đi hay ở lại". Trước làn sóng ra đi của người VN tôi cũng muốn nói lên quan điểm của mình, dù biết rằng đối với người VN chúng ta còn nhiều vấn đề trau tương chưa thể một sớm một chiều kết luận và thống nhất với nhau.

Ra đi hay ở lại? Có lẽ ban Hữu Hoàng đã nêu giúp quan điểm của tôi một cách ngắn gọn và súc tích trên ĐS số 5. Trong hoàn cảnh VN, ra đi là hên nhất, giống như kẻ nô lệ chạy trốn

khỏi người chủ của họ, chạy trốn khỏi mảnh đất của chính họ.

Theo tôi nguyên nhân của các cuộc ra đi có những dạng sau đây:

1 - Ra đi vì lý do chính trị, vì sự nguy hiểm của tính mạng do bất đồng về chính kiến, quan điểm, ý thức hệ. Trong diện này theo tôi để đăng thông cảm nhất, thậm chí ta có thể nói rằng họ có đầy đủ quyền đi ra đi. Nhưng cần phải nhắc tới một điều là ra đi lúc không cần thiết (hoặc ngay cả khi cần thiết mà sau khi ra đi họ không còn làm việc để đấu tranh cho tư tưởng của họ nữa) có nghĩa là "đào ngũ", là hèn nhát và nhục nhã.

2 - Ra đi vì "mưu cầu hạnh phúc", vì mức sống ở quê nhà thấp quá mức tối thiểu, do cái tương lai quá mơ mịt khi trở về quê nhà. Trong số này có một thực tế không thể chối cãi được là trước khi ra đi phần lớn đều có cuộc sống khá giả. Họ là những người có tài sản được tính bằng "cây" và họ ra đi vì không chấp nhận được cuộc sống mà hàng chục triệu người khác vẫn chưa có được. Điều đó đúng với cả nhiều người ra đi từ Đông Âu trong thời gian này.

Thiếu số còn lại khi ra đi họ phải gom góp toàn bộ gia tài có được để có đủ cho chuyến đi. Họ ra đi vì sự nghèo khổ của gia đình với cái hy vọng sẽ mang lại cho gia đình mình một tương lai sáng sủa hơn.

Tôi chỉ thắc mắc không biết sắp tới quốc tế có thay đổi những quy định trong việc tiếp nhận những người tị nạn vì lý do kinh tế không, hay là vì sự sống còn của mình họ phải tự liệt mình vào diện tị nạn chính trị bằng cách tố cáo cái này cái nọ, không biết người dân bản xứ sẽ nhìn họ ra sao...? Không biết là họ sẽ được "hạnh phúc" như họ mong muốn không?

Tôi bỗng lo sợ là chúng ta sẽ trở thành những người Do thái khi 60 triệu người đều luôn nghĩ tới việc đi tha phương cầu thực ở nước người (vì hầu hết ai cũng nghèo cả).

3 - Có người ra đi không vì lý do gì cả, chỉ vì bị lôi cuốn bởi phong trào.

4 - Có người ra đi không lý do chính trị (họ không chống chế độ ở nhà) nhưng vì có lý lịch "xấu", họ không còn con đường nào khác. Một số ra đi vì muốn đoàn tụ gia đình. Nhưng lý do này sẽ không được thông cảm khi ở nước ngoài chỉ có người chị, người anh trong khi đó cha mẹ và nhiều người còn lại trong gia đình còn ở lại VN.

Mỗi người đều có quyền định đoạt cho cuộc sống của riêng mình dù cho họ có phải dưng cam, hy sinh vượt qua bao nguy hiểm, hay hên nhát ở lại. Nhưng không có một tổ hợp tư nghĩ nào để

kết hợp một cách hợp lý hai nhóm từ "mưu cầu hạnh phúc" và "yêu nước". Một lúc nào đó trên một lục địa xa lạ, một người VN nhớ tới mảnh đất chừ S' gây cơn mà trên đó, trong thời gian trước, họ cơ những kỷ niệm khó quên, thì đó cũng chỉ là một cái tiêm thuốc đang trôi dạt trong lòng, cái tiêm thuốc mà kẻ cá kẻ "bản nước thất sự" cũng có. Theo tôi, khi nói đến từ "yêu nước" phải quan tâm ở một mức độ nào đó cái nghĩa của sự "hy sinh" (ở đây vấn đề khác với sự liên quan của nghĩa vụ và quyền lợi, mối quan hệ của cá nhân và tập thể mà chúng ta đã nghe quá nhiều dưới chế độ XHCN).

Cuối cùng tôi muốn bày tỏ sự thông cảm và mong muốn được chia sẻ với tất cả những trường hợp ra đi vì không còn con đường nào khác ra đi vì một cái ước nguyện làm một ngày nào đó sẽ được đóng góp nhiều hơn cho cái quê hương, quê nhiều đau khổ Việt nam. Hy vọng là tất cả những người ra đi, dù vì lý do gì sẽ làm được một cái gì đó cho quê hương (những đưng đem về cho quê hương một thủ chủ nghĩa, lý thuyết suông nào cả, chỉ cần một chủ nghĩa yêu nước như bạn N. N. đã viết trong số 4), và tôi cũng muốn chia sẻ với tất cả mọi người cái nỗi đau của một dân tộc đang bị nguy cơ biến thành dân tộc Do thái!

Mong rằng tôi sẽ đọc được quan điểm của các bạn khác trong một ngày gần đây.

lời giới thiệu :

Hữu Loan quê ở làng Văn hoàng, huyện Nga Sơn, Thanh hóa. Ông sinh ra trong một gia đình nghèo khổ.

Trong thời kháng chiến, ông công tác văn nghệ trong bộ đội, sau xin giải ngũ và dạy học ở một trường tư thục trong huyện.

Ông bắt đầu được nổi tiếng vì một bài thơ khốc vợ chưa cưới, chết đuối, với nhan đề "Màu tím hoa sim".

Sáng tác của ông gồm hai loại: thơ và truyện ngắn. Chúng tôi xin trân trọng giới thiệu một trong những bài thơ nổi tiếng nhất của ông đăng trong Giải phẩm mùa Thu tập II năm 1956.

Hữu Loan và bè bạn của ông trong Nhân Văn Giải Phẩm đã để lại cho người sau một nhân cách sống, một lượng tâm hồn người, tâm lòng của kẻ sĩ với đời...

"...anh quên ngủ quên ăn nhiều quá!"

"Anh vì nước vì dân hơn tất cả từ trước đến nay."

Chân xoa và xoa tay

Hít thượng cấp ous thơm như mũi mít.

Gọi như thế là phê bình cấp trên kịch liệt

Gặp cấp trên chủ quan
Mũi như chim vỗ cánh.
Bụng phình như trống lảng,
Thấy mình đạo đức tài năng hơn tất.

Như thế là chết rồi:
Quân nịnh tha hồ lên cấp
Như con gi nhà gác lên thang.
Còn muốn lên thủ trưởng cổ quan
Còn đi đây đi đó

Lưỡi vạ lưng
Lắm thăng gian khổ

Chúng nói ở đâu
Thôi thóc thuê
Mục kho hàng

Phong trào suy sụp
Nhân dân mất cấp đang giữ ben ngay
To cánh vạ to vạ,
Những ai không nịnh hót
Đi, mang cao liêm sĩ con người,
Chúng gieo họa, gieo tai
kiếm thảo,

hạ tầng...
... Còn qui là phản động,
Có người đã chết oan vì chúng,
Văn thiết tha yêu chế độ
đến hồi thơ cuối cùng.

Ngay hiem thay
Thật khó mà trông
Chúng nó nguy trang
Bằng tổ chức
Bằng quan điểm nhân dân
Bằng lập trường chính sách,
Chúng nó còn thăng nào
Là chế độ chúng ta chưa sạch.
Phải làm tổng vệ sinh cho kỹ hết mọi thăng
Những người đã đánh bại xâm lăng
Đó bưng mặt vì những tên quốc xí
Ngay giữa thời nô lệ
Là người, chúng ta không ai biết cúi đầu

Văn những thăng
NINH HỐT

Dưới thời kỳ Pháp thuộc
Những thăng nịnh hót nghênh ngang,
Lưng rạp trước quan Tây
Bắc vợ như thang
Chân treo danh vọng:
Đuôi vợ chúng đi
Lọt theo đầu chúng.
Bao nhiêu nhục nhằn
Nhục mất nước muôn phần,
Nhục cũng nước
với những thăng nịnh hót.

Một điều đau xót
Trong chế độ chúng ta
Trong chế độ Dân chủ Cộng hòa
Những thăng nịnh còn thênh thang đất sống.
Không quên chúng, áo thụng
Không thăng đàn bà,
Những còn
thang lưng,
thang lưới.

Những môn không tanh tuổi,
Ngậm vòi đu đủ
Trợn mắt
Phùng mang

Thối vào rốn cấp trên
"Dạ, dạ, thưa anh...
Dạ, dạ, em, em..."

Gái cổ
gái tai

PHO TƯỢNG

○ truyện ngắn

N. N.

Bà Sửu lần ra sau vườn. Đêm lạnh và ẩm ướt. Trăng non đầu tháng chỉ dư phủ một thứ ánh sáng nhỏ nhoi lên những lùm cây. Bà lo mở về phía góc vườn, tay cầm máy nén hướng đang cháy. Gần tháng nay bà ốm liệt giường, chẳng ra khỏi nhà. Cái Tâm, con bà hằng xóm hằng ngày sang nấu cháo, xức thuốc cho bà. Bà mê man hơn chục ngày đã tưởng không qua. Nhiều lúc bà lên cơn cứ lảm bảm những điều không đầu vào đầu... "thằng địa chủ, thằng Việt gian!" "Ông đi, tha tội cho con!" "... Có lần bà ôm chặt lấy cái Tâm: "Cháu đi tha lỗi cho bà!", "tha lỗi..." "lâm nó muốn ngắt vĩ sự. Chiều nay bà đã tỉnh hẳn. Gió từ vườn đưa vào nhà hương thơm dịu dịu mùa ổi chín làm bà thấy thật dễ chịu. Vậy là bà đã sống. Trời phật đã trả bà lại cho dương gian này.

Bà đi về phía cái giàn hành ở góc vườn. Hơn ba mươi năm, không biết bao nhiêu lần bà đã đi về phía đó, nhưng lần nào bà cũng thấy hồi hộp, sợ hãi. Bà thường ngồi lại ở đó hàng giờ, nhưng nên hướng đã tắt hết từ lúc nào, bà vẫn lảm bảm thêm thì...

Hồi ấy bà lảm vu nói cho nhà ông Cả. Đã tưởng đâu cuộc đời thế là an bài. Bà thêm cảm ơn số phận may mắn đã dành cho người đàn bà nghèo khó mất cả chồng lẫn con trong trận đói năm nào. Bà chăm chú những đứa con ông Cả như chính con ruột của mình. Nhưng đứa bé lớn lên bằng dòng sữa của bà. Già như không có cái ngày ấy...

Ngày ấy trông mở khuya lên khắp làng từ nửa đêm. Người ta mang ông Cả ra giữa cánh đồng lạnh. Thuồng. "Thằng địa chủ, thằng Việt gian", "Hay trả nợ máu cho nhân dân", "Đồ hút máu người"... người ta gào thét cho thỏa những năm tháng phân uất, nhưng ngọn đuốc cháy bập bùng soi rõ những gương mặt hân thù, đặng đặng sát khí mà mỗi ngày hôm qua còn chất phát, bao dung, bình lặng như đất đai của nghìn nghìn năm trước... Thế rồi từng người lên tờ khố? Bà cũng thấy mình bị bóc lột, cũng thấy phải đối đời. Ông Cả ngược lên nhìn bà, cái nhìn của người đã chết. Người ta nhốt, ném đất đá vào ông,

nhưng bàn tay giơ cao đầy phấn kích, những bàn tay chai sần của người nông dân cầm cây, những bàn tay miệt mà thuần tha của đám học sinh, gai góc của người cán bộ huyện... Ở những bàn tay, ba mươi năm nay những bàn tay giơ cao đó vẫn âm ảnh bà ngày đêm.

Sáng hôm sau không ai còn nhận ra ông Cả nữa. Ai về nhà nấy, hải lòng như vuá trút đi một gánh nặng nợ đời. Bà Cả dẫn con cái trốn biệt tăm. Có người cho rằng họ đi Nam. Nhưng ba hôm sau đứa con gái út ông Cả trở về làng, rách rưới, bẩn thỉu, và đói khát.

Đứa bé sáu tuổi đi khắp làng nhưng chẳng ai dám cứu mạng đứa con tên địa chủ. Có người lên lút cho nó nằm cỏm, cứ khoai rỏi với văng đơng của xua đi... Nhà ông Cả bị tịch biên. Người ta dành cho bà Sửu

giàn nhà bếp quay ra vườn. Con bé tới tối, lúc vắng người vẫn tìm đến bà. Nhưng sáng ra bà đành phải bắt nó đi. Bà sợ người ta lại đem bà ra đấu tố vì nuôi dưỡng mầm mống địa chủ. Một hôm bà đi mãi vẫn không thấy nó đến. Đêm xuống người bà như lửa đốt.

Bà đã chăm bẵm nó từ khi còn ẩm ẵm, linh tính báo bà biết điều gì đó không lành... Suốt đêm không ngủ, sáng sớm bà quyết định đi tìm nó, mang nó về nuôi rồi ra sao thì ra. Bà tìm thấy nó ở góc vườn, cả người tím bầm, có lẽ nó ăn phải bã chó của người trong làng, dạo ấy có nhiều chó dại. Nó đã tìm về với bà nhưng đến góc vườn thì không còn đủ sức nữa. Đến tối, khi không còn rõ mặt người, bà đem nó an táng ở góc vườn, trên đó bà đặt một giàn hành, rào rơm xung quanh thật kỹ. Vầy rồi những buổi tối, người ta nhìn thấy bà ngồi hàng giờ liền bên cái giàn hành ở góc vườn thắm thì điều gì đó. Lúc đầu họ ngạc nhiên nhưng sau quen dần, có người cho là bà phát đại sau bao nhiêu chuyện xảy ra. Không, bà vẫn tỉnh, suốt ba mươi năm nay bà vẫn tỉnh để đêm đêm đi tới cái góc vườn khấn niệm, ăn năn hối lỗi.

Đêm nay bà lại ra vườn. Gần một tháng không ai chăm sóc, cỏ dại mọc đầy như trong vườn hoang. "Mai phải thuê người dọn lại" bà lảm bảm. Động bà đứng sững lại, tìm đập đồn đập, bà muốn quy xuống... cái giàn hành... cái giàn hành bị phá tan hoang. Bà chết lặng, mồ hôi vã ra. Bà ngược mắt lên nhìn trời. Trời đêm trở nên âm u, trăng chỉ còn là một quầng sáng lơ mơ. Bà có cảm giác như ai đó đang nhìn mình, bà đưa mắt lên về phía rào. Bà quy xuống cả người rung lay bầy, nên hướng rồi vài chông queo bên ngoài rập một người đàn ông cao đến hơn hai mét đen trùi trùi với một bàn tay giơ cao... Bà trườn trên hai gối, nước mắt vòng quanh, bậ lạp bập điều, gi đơ, tay chới với. Mưa bắt chợt đổ xuống. Bà thấy trước mắt mình ông Cả, đứa con gái út, những bàn tay giơ cao, cái Tâm... Hân vẫn đứng đó, giữa trời đêm, giơ một bàn tay gào thét cùng mưa đông. Bà lê lét trên cỏ, muốn van xin, khấn vái nhưng cổ đã tắt nghẹn. Bà chợt thấy rõ ràng trong màn mưa đông người thảy nhau ném đá, phi nhò vào bà... Người đàn ông vẫn đứng sững sững, đứng đứng trước mọi đau khổ của bà, bàn tay giơ cao như muốn chộp xuống bà bất cứ lúc nào. Người đàn bà lẽ la trên mặt đất, mặt tái xám. Thị ra trời phật đã ném bà lại dương gian để chịu nỗi trượng phạt này. Trước khi ngắt đi bà còn kịp nhìn thấy trong chớp sáng của mưa đông, bàn tay người đàn ông ma quái với những ngón dài ngắn bất thường.

Sáng hôm sau cùng với đám tang của bà, người ta tổ chức trong thế trong công viên ở ngay cạnh nhà bà lễ khánh thành bức tượng một người đàn ông bằng đồng đen, rỗng ruột, với một bàn tay giơ cao có những ngón dài ngắn bất thường.

tiếng sáo bốn mùa

○ chuyện kể

Phan Hữu

Đã từ lâu, tiếng sáo đã trở nên thân thuộc, quen thuộc như một âm sắc không thể phai mờ trong tâm trí người Việt nam mỗi khi nhớ về những chiều quê yên ả.

Thú chân trâu thổi sáo, như trong bức tranh dân gian Làng Hồ, đã trở thành ước mơ của bao cô cậu học trò.

Giữa bầu trời quê hương, cánh diều lướt bay với gió, như khát vọng tự do, khát vọng được bay lượn giữa bầu trời quê hương tự do. Và tiếng sáo diều ngân nga, như ước muốn ngời ca, ngợi ca quê hương thanh bình và vẻ đẹp Việt nam, nghĩa tình Việt nam được ấp ủ dưới những hàng tre, bóng dừa.

Những chiếc quế, tiếng sáo mục đồng vắng vắng như đây đây, như luyến giũ khiến ta chẳng muốn dứt tình quê, khiến ta như muốn bay lên, chao liệng trên cánh đồng quê, như ý thơ của một vị vua Trần:

Xóm trước thôn sau tựa khói lồng
Bóng chiếu dương có lại dương không
Mục đồng sáo vắng trâu về hết
Cỏ trắng từng đôi liệng xuống đồng

Tiếng sáo cho các chàng trai tỏ tình, cho trai gái say nhau qua những khúc dân ca.

Thần ơi, tiếng sáo ấy bay giờ sáo mà khó kiếm khó tìm!

Người ta nghĩ rằng sáo ấy không còn hợp thời nữa, vì nó không thể thổi được bốn mùa. Nhưng khi mùa màng thất bát, những khi lãng xẹt tiêu điều, những khi giặc dư tàn phá, những khi vua chúa bạo tàn, trăm họ lâm than thì người thổi cũng gác sáo mà lên rừng, nếu không tiếng sáo có cất lên cũng chỉ là ai oán.

Ngay nay trẻ em lớn lên chẳng biết "con cò bay lá bay la", bởi lẽ đi hàng trăm cây chẳng thấy bóng cò. Nhiều thôn nữ thời nay chẳng biết điệu hát ru con. Cả giai điệu dân ca, tiếng hát dân già tứ hàng trăm năm cũng phải oằn lồi ca để tôn thờ chủ nghĩa, ngợi ca chế độ. Tiếng sáo quê hương theo năm tháng mất dần.

Từ khi xây dựng cuộc sống mới, con người mới, người ta cho nhập khẩu từ Tàu về một loại sáo, gọi là Sáo Văn Nghệ Bốn Mùa, hay gọi nôm nã là Sáo Bốn Mùa, hoặc theo câu tạo ban đầu mà dân già gọi là Sáo Bốn Lỗ. Khác với các cây sáo thường, sáo này chỉ có 4 lỗ thổi mà không có 6 lỗ bấm.

Lỗ thứ nhất là lỗ Bất Diệt Chủ Nghĩa, Lỗ này khi thổi lên nghe choạng choạng như tiếng ken đồng nghe hạo hạo như tiếng Quốc Tế Ca, hay phê phê như tiếng các cu hồ hết hơi đến lạc giọng: "Chủ nghĩa Mác - Lênin bất d...i...s...t, bách c...h...i...s...n, bách t...h...á...n...g...muôn...n...á...m...".

Lỗ thứ hai là lỗ Kinh Yếu Lấn Ru. Lỗ này thổi lên âm thanh có vẻ tôn kính và sung bái như lời thề: "Thờ Mao Chủ Tịch, thờ Sít-ta-lin... bất diệt".

Lỗ thứ ba là lỗ Tiên Phong Đội Ngủ. Lỗ này cũng mang tác khí sáo sò, nhưng đôi khi cũng như tiếng ngáo ộp dọa trẻ con: "Đảng ta đó trăm tay nghìn mắt, đảng ta đây xương sắt, da đồng".

Lỗ cuối thường gọi là lỗ phụ. Lỗ này nhằm để tuyên truyền những đường lối, chính sách phụ và để cho "sinh hoạt văn nghệ" lâu ngày đỡ đơn điệu và nhàm chán.

Trong hoàn cảnh Việt nam, tâm tư tình cảm của người Việt vốn lãng phãng, rạc rời, cho dễ thâm nhập vào quần chúng, người ta đã sáng tạo không ngừng, thay lỗ phụ bằng cách khoét thêm những cái lỗ mới. Số lỗ này nhiều lắm, kể ra không hết. Có những lỗ

cũ kỹ như: lỗ Bàn Cổ Nồng, lỗ Con Người Mới, mà thổi lên như lời hô hào duy ý chí: "Bàn tay ta làm nên tất cả. Có sức người sỏi đá cũng thành cơm". (Còn đầu thì gửi các cu Mác - Lê trong nom). Hay như lỗ Cán Bộ Khích তা liên tưởng đến lời xu nịnh vẹo von: "Anh làm chủ nhiệm đã ba năm, Ba năm vất lộn quăng khổ khấn...". Trong thổi chiến cơ cả lỗ Chiến sĩ đây máu me, mà người bình thường nghe phát sợ:

"Giết, giết nữa, bàn tay không phút nghỉ
Cho ruộng đồng lúa tốt, thục máu xọng,
Cho Đảng bền lâu, cũng rập bước chúng lòng
Thờ Mao chủ tịch, thờ Sít - ta - lin...
bất diệt."

"Thủ muốn đời muốn kiếp không tan"

"Mau kêu trà máu, đầu van trà đầu"

Thời Lê Thăng Phan Động cho ai thì người đó cứ bị dật dật liên hồi, không phát run mà "đầu thú để được khoan hồng" thì cũng bị lôi ra đầu tở. Thanh niên được dành cho một lỗ đặc biệt gọi là lỗ Ai Tinh Cách Mạng, so với các lỗ khác thì lỗ này ướt át hơn nhưng cũng phải nằm trong khuôn khổ "Rồi hai đứa hôn nhau, hai người đồng chí". Có những lỗ đặc biệt thổi theo thói vụ như lỗ Hảo Hứng, rồi lỗ Sủa Sai. Xả hội ngày càng thay đổi, người ta càng phải thay đổi lỗ liên tục. Tức thời, do hơi nổi lòng tự do, có nhiều tiếng sáo "không đúng đường lối" đã xuất hiện. Phần nhiều là đàng cay, ai oán và bất bình. Vì vậy người ta phải cấp tốc khoét thêm lỗ Đới Mới để ngợi ca tháng lối đời mới cho dân chúng khỏi mất lòng tin.

Có ai hỏi: "Sáo gì làm lỗ như vậy, ai biết thổi lỗ nào vào lỗ nào? Vậy làm sáo thành một đàn giao hưởng hai hòa chờ tiết tàu văn nghệ bốn mùa được?". Điều đó không khó lắm, vì thổi lỗ nào đều được trên cho công văn chỉ thị cả. Ai thổi không đúng lỗ, đúng thời, không những lạc lõng, đích để lời dụng bôi nhọ có khi sẽ bị khiển trách, phê bình, thậm chí bị kỷ luật. Ai sức không đủ mà cứ thổi, nhiều lỗ có khi bị, phản lực sinh ra không khéo đến mất mặt mà về vườn. Lại hỏi: "Thổi sáo vậy và khổ sự thế thì ai mới công kê mãi miệng bên mây cái lỗ làm gì cho mất vệ sinh?" Không sao, Công lao cũng được đến bù xứng đáng cả. Có người khéo thổi mà được lên tới cấp Trung ương, bổng lộc thừa mứa, nhà cửa đẽ huế, chẳng phải khổ sở, lo lắng cho gia đình. Ai thổi xoàng xoảng cũng được nhà cửa yên ổn, chức vụ ổn định mà chạy mạnh thêm, rồi cũng có cửa ạn, cửa để mà vui vẻ hú hí với vợ con.

Có ai muốn thấy cái sáo nhiều lỗ ấy ra sao? Xin tiết lộ, nghe nói các anh ở báo Quê hương và Bản tin trên Sử quán mới được trên phân cho một cái đàng bảo nhau học thổi.

● CHỮ NGHĨA

- Khủng hoảng : Thành quả của quá sáng tạo.
- Mất mùa : là bởi thiên tai.
- Được mùa : là bởi thiên tài Đảng ta.
- Hối lộ : Đến lúc lộ rồi mới hối.
- Chính trị : Cái chính là phải trị.
- Kinh tế : Vì kinh nên phải tế.
- Đoàn phi : Đoàn ? Phi !

Tự do ngôn luận

BÁO KHÁT VỌNG

Lời giới thiệu

Thật là xấu hổ và nhục nhã cho những kẻ cầm quyền khi ở trên đất Âu Châu này mà người ta vẫn tìm cách bưng bít con người trong vòng thông tin nghèo nàn và bị bóp méo. Bởi lẽ họ không hề nên ai được ngoài chính đồng bào của mình.

Thật là đáng thương và đáng hổ thẹn cho những ai mà trên đất Âu Châu này vẫn phải sợ sệt không dám nói lên tiếng nói của mình. Bởi lẽ, đầu chúng ta còn nằm trong sự đè nén, áp bức nhưng vẫn còn để hở hơn nhiều so với trong nước. Bởi lẽ, ở ngay nơi tâm tối ngọt ngọt ấy mà nhiều bạn bè, anh em ta đã dám nói lên Khát Vọng của mình.

Khát Vọng là tờ báo của các bạn học sinh, sinh viên thành phố Hồ Chí Minh, phải lưu hành bất hợp pháp. Khát Vọng là "Tiếng nói tâm huyết của thế hệ thuở", là những trận trố, úu tu của các bạn trẻ trước vận mệnh đất nước.

Còn gió đời tự do dân chủ cũng đã thổi trong lòng đất Việt. Chúng ta được biết ít nhiều về những hoạt động của những người kháng chiến cũ qua báo Truyền thống Kháng Chiến. Chúng ta được biết những lời phát biểu nảy lửa của bà Dương Thu Hương. Chúng ta được biết tâm gương hy sinh, lòng bác ái đức độ của Linh mục Chân Tín.

Xin trân trọng giới thiệu cùng với các bạn một số bài thơ, bài viết được đăng trong Khát Vọng số 1,3 tháng 6, tháng 9 năm 1983.

Nói với các bạn sinh viên TRUNG QUỐC

Các bạn có biết không?

Khi các bạn biểu tình, tuyệt thực

tôi ngồi bên các bạn

Khi người ta bắn súng vào các bạn

Tôi cũng ngồi bên các bạn

Tiếng súng nổ chát chúa tại Thiên An Môn

Rên trong ngực, tôi đau nhói

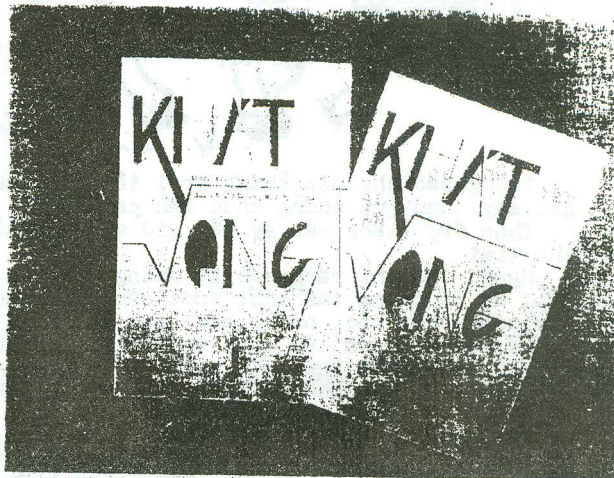
Máu các bạn đổ

Trên thân tôi dẫm dĩa

Cách xa nhau mấy nghìn cây số

Chúng ta đi trên một hành trình.

Lê Vũ Thái

Tại sao

Đặt nước thứ nhì trên thế giới xuất bản
Toàn tập Lenin

Lại là cái nước nghèo đói nhất thế giới
Tại sao ?

Chú thích: Đến nay, trên thế giới chỉ có hai quốc gia xuất bản được Lenin toàn tập. Đó là Liên xô và Việt nam.

Võ Thị Lệ Thu

Lời xin lỗi (trích)

Anh cũng thêm nghe em ru anh
Tiếng ầu ở bao giờ chẳng ngọt
Nhưng đất nước đang tận cùng đau xót
Lẽ nào ta ea mãi điệu ru hỏi?

Anh ngại ngần không dám hôn em
Khi cả nước đắm vào địa ngục
Hạnh phúc nhỏ hóa thành nỗi nhục
Anh ngại ngần không dám hôn em.

Đào Văn Hạnh

Dã tràng

Chúng tôi một kiếp dã tràng
Đem mồ hôi dựng hàng hàng cao lâu
Một cơn sóng cơ bạc đầu
Kéo đi. Còn lại nổi sần mênh mang.

Nguyễn Hùng

Cảm nghĩ từ thành phố HỒ CHÍ MINH

Từ thành phố Hồ Chí Minh, đêm nào tôi cũng áp tai vào đài phát thanh để theo dõi diễn biến cuộc tranh đấu vì tự do dân chủ tại Trung Quốc.

Từ thành phố Hồ Chí Minh, tâm hồn tôi như có gió lộng, có lúc sôi sục đạt dào, có lúc trầm tĩnh úu tu, có lúc trận trố, quay quắt như có ai nung lửa trong lồng.

Từ thành phố Hồ Chí Minh, tôi tưởng tượng mình đang ngồi giữa Thiên An Môn nhưng ngày nắng lửa nhưng đêm mù mịt những thời gian khác ngoài mong chờ chiến thắng.

Từ thành phố Hồ Chí Minh, tôi đã khóc òa khi nghe người ta nã súng, cán xe bọc thép lên thân thể yếu đuối của các bạn thanh niên học sinh Trung Quốc.

Từ thành phố Hồ Chí Minh, tôi bưng bưng cảm giận những thế lực tàn bạo đang đàn áp công lý, đàn áp con người.

Từ thành phố Hồ Chí Minh, tôi nghĩ: Bất cứ khẩu súng nào chĩa vào ngực những người tay không chỉ có ngôn ngữ làm vũ khí tranh đấu cũng là một tội ác, một dấu hiệu của sự man rợ, của thú vật.

Phan Nhân

Bảng cấp

và việc "trông người"

Một bạn đọc Praha

Hồi ấy cũng học tiếng với chúng tôi có anh N. ở bộ đội về. Anh ấy bị thương vào đầu nên cứ xử với một cường độ mà một bạn Tiếp đã có lần báo chúng tôi: "Thế này thì chúng mày chỉ xây dựng năm năm là xong chủ nghĩa cộng sản. Nhưng than ôi, những cái chủ Tiếp cũ vô tình nhẩy ra khỏi cái đầu anh ấy, dường như chúng không thích sống chung với viên đạn quân thù. Anh ấy vay cả tiền để mua máy ghi âm học tiếng (thời kỳ ấy có lẽ ngang với bây giờ chúng ta mua ô tô) Trong chúng tôi không ai quên được hình ảnh anh ấy cầm quyển vở đi lang thang, miệng đọc to: "banka là cái bình, ahaj là chào bạn, mokry là ướt".

Được hơn một tháng, bà giáo tiếng Tiếp để nghị gửi anh ấy về nước vì không thể học được. Chúng tôi ra sức can ngăn, xin cho anh ấy được ở lại. Bà giáo báo: "Chúng mày bắt nó học thì bằng tra tấn nó à, lũ dã man". Bọn tôi cố giải thích là anh ấy cố công lao trong chiến đấu, bây giờ phải được đến bù. Bà ấy càng không hiểu: "Có công lao thì chúng mày cho nó nhiều tiền vào và để cho nó được yên thân". Hồi ấy chúng tôi rất oán trách bà. Bây giờ nhớ lại mới thấy bà thông minh và nhân đạo. Chúng tôi còn kể cho bà giáo nghe chuyện chị Ngô Thị Tuyên vác hai hôm đạn 90 Kg lao băng băng dưới lùm mưa đạn quân thù. Bà ấy thốt lên: "Trời ơi sao dã man thế. Ở đây phụ nữ xách cái túi nặng người ta đã xách hộ. Thế mà các anh lại bắt phụ nữ vác nặng như thế, dã man quá, thế mà gọi là anh hùng à"...

Hơn chục năm sau, tình cờ một người bạn tôi đi coi thi ở một trường đại học lớn nhất ở t. nam trung tâm đào tạo trí thức lớn nhất đồng đương) bạn tôi tưởng mình bị so sánh vì thấy anh N. đang ngồi chép đề thi.

Năm chúng tôi đi thi vào đại học là năm đề thi bắt đầu khó, có sự sáng lọc (trước đó không phải thi cụ gì, chọn theo kiểu nào thì ai cũng đã rồi). Mấy bạn giỏi nhất lớp tôi (giỏi toán miền Bắc) thì đều học ở nhà, người thì vì thành phần gia đình, người thì có anh ở nước ngoài và thi không may thiếu 1 điểm (vì có anh ở nước ngoài thì phải cộng anh bằng số điểm cao hơn) Nhưng có lẽ cái "sàng" chọn lọc ấy bị thủng nên sang Tiếp tôi ngạc nhiên khi được vinh dự học cùng với các anh chỉ trước đây học lớp trên, năm trước thi trượt. Lý lịch gia đình của họ đã giải thích cho tất cả. Có thể nói là họ học hành bề bết đến nỗi nếu tổ chức "kỳ thi học sinh kém" thì có nhiều khả năng không phân thắng bại... Hầu hết họ đều sáng sủa qua 9 kỳ thi và một lần báo về luận án một cách trật tự, nhưng vì không được dịp nên cứ "phải lên lớp". Chỉ có trường hợp 1 anh, gặp phải ông giáo "kém nhân đạo". Ông ấy kiên quyết đuổi anh ấy về nước vì không thể học được. Khi chỉ bộ trưởng tôi đến xin cho anh được chiếu cố vì anh ấy là người miền Nam, bố là liệt sĩ thì ông giáo trả lời: "Chính vì nó là người miền Nam, sau này nó sẽ vào miền Nam gặp những kỳ sư do Mỹ đào tạo, họ sẽ nghĩ gì về trường đại học của Tiếp khác?". Và như thế là ông ta đặt một dấu chấm lạnh lưng vào con đường khoa học của anh ấy...

Y KIẾN

Tôi không muốn viết bài trả lời mấy vị DIN Praha 4 và Quang Phúc cùng Hoàng Tuấn nào đó trên mấy tờ lá cải. Những nghĩ thường các bạn Plzen phải đội nhiều "mũ" quá, nào là "tham vọng", "lật đổ đảng cộng sản", "bồi nộ CNXH", "ca ngợi CNTB", "kích động", "mị dân khôn khéo", "nói xấu chế độ", "gây rối", "ngạo mạn và xác xược đến thế", rồi lại "án chơi, lừa dối" nên mới được "cho ra nước ngoài ăn học", v.v... và v.v....

Để gán cho các bạn gần ấy tội mà không đưa ra được một dẫn chứng nào thì cũng đủ thấy trình độ "tập làm văn của họ", đủ thấy kiến thức "đọc thiên kinh, vạn quyển" của họ ra sao rồi. Thật ra thì quàng chằng lấy gì làm lạ, đời nào cũng vậy thôi. Đời này trách sanno thì ít mà Lý Thông thì nhiều, loại cách mang theo kiểu cũ cái đó chẳng thiếu gì. Họ lên án các bạn "ngạo mạn và xác xược" còn họ thì nói: "Không phải bạn cái nhiều nữa", "không cần nói nhiều... Nếu họ không nghe thì hãy dẹp đi" Khiếp quá, đến skinhead gặp phải chác cũng đến giờ "lạy lục quyền" hay "hoa mai ú tề quyền ra thôi. Tháo nào mấy thằng PHUI hoành hành mấy vị "kháng thù" lên tiếng, phải để phải tự động "dẹp" rồi.

Trong dân gian Việt nam có câu chuyện về An Tiêm vì sống ngay thẳng mà bị vua cha đày biệt xứ, nhưng sự thật vẫn là sự thật. Tôi thấy một những độc giả "nhẹ dạ, dễ tin" muốn ăn những tra trái dưa thơm ngọt "xanh vỏ đỏ lòng" của An Tiêm. Các bạn hãy viết nửa đi và hãy viết sự thật, dù nó có cay đắng, nhưng vị thuốc nào không như vậy. Còn xin tặng mấy vị "nặng da không thể tin được", "chăm chỉ làm ăn, toan lo nghèo khổ" để "gỗ thu nhập cao, có thể mua và gửi được hàng" mấy dòng:

Thấy người ca hát cũng múa mồi,
Rận mồi đêm hôm được mấy lời
Buồn thay cái lưỡi xương không có,
uốn éo kiểu này cap lại thôi.

Kính chúc DTBC nhiều sức khỏe, chúc các bạn đoàn kết. Các bạn không đơn độc, Chúng ta trên cùng một trận tuyến chống lại sự giả dối, ngu dốt và ích kỷ. Vì tổ quốc và dân tộc Việt nam.

LVN - Một cộng tác viên DD

ĐÌNH CHÍNH

Vì lý do kỹ thuật chúng tôi xin đình chính phần hợp thư bạn đọc của số 5: Một bạn đọc ở Zlín (thay vì ở Česká Kamenice).
- Bài Nguyễn nhân... chế độ độc tài, Đảng trị (thay vì đảng trị)
- Bài Tại sao VN vẫn có đon, trang 6, đồng 21, số 2: Ngươi nào không có cũng mất nước thì...
- Bài kung quanh nạn có báo đang tăng, Lâm li (thay vì lâm li).
Xin thành thật xin lỗi tác giả và bạn đọc

ALFRED NOBEL

21.10.1833-STOCKHOLM

10.12.1896-SAN REMO

Đây là câu chuyện của một nhà khoa học mà cuộc sống bắt đầu từ cái chết. Đã hơn tám mươi năm tên ông gắn liền với phần thưởng cao quý nhất cho những người tiến bộ trên thế giới.

Nobel chết thâm lăng trong biệt thự của mình vào lúc nửa đêm. Mấy ngày sau người ta mới tìm thấy xác ông đã lạnh ngắt giữa một đống ngòn ngang các ống nghiệm trong chứa một thứ chất nổ mới mà ông đã tận tâm nghiên cứu cho đến hơi thở cuối cùng.

Ông không có vợ, không có con. Lúc mai táng xung quanh ông chỉ có những người bà con xa. Lúc đó chưa ai biết ông. Mãi một tuần sau danh tiếng ông mới bắt đầu bay khắp thế giới, như thể ông bắt đầu quay trở lại từ thế giới bên kia.

Vào đúng năm mới mười hai cặp mắt thêm thủng của những người bà con của Nobel dán chặt vào bức chú thư nằm ở trên bàn. Cuối cùng ông trưởng kể mở niêm phong và đọc to: "Tôi, ký tên Alfred Nobel, để lại toàn bộ di sản của mình cho tất cả những người sử dụng những phát minh của mình phục vụ cho lợi ích nhân loại, cho tất cả những người đã cố gắng vun đắp cho tình hữu nghị giữa các dân tộc, cho những người đã đấu tranh cho hòa bình...". Hàng loạt tiếng la ó phản đối nổi lên. Suốt ba năm liền họ hàng của ông kéo nhau hết tòa án này đến tòa án khác, nhưng rốt cuộc lại ra về tay trắng. Nhưng cũng vì vậy mà mãi đến năm 1901 người ta mới có thể phát giải Nobel lần đầu tiên.

Nobel sinh năm 1833 vào giữa lúc gia đình ông bị phá sản. Cha ông là một nhà xây dựng. Lúc bà nhà vượt cạn thì trong kho gỗ nổ ra một đám cháy. Nobel lớn lên yếu đuối, bệnh tật, ít bạn bè.

Để trả nợ, cha ông phải chuyển sang một nghề khá nguy hiểm: Sản xuất thuốc súng. Những sau một vụ nổ làm đổ mấy ngôi nhà ông phải chạy sang Petrohrad. Ở đó ông vay tiền tiếp tục sản xuất thuốc súng.

Lúc còn nhỏ Nobel muốn thanh nhà xây dựng như cha. Ngoài ra ông còn làm thợ và đọc các tác phẩm nổi tiếng của Kant và các triết gia khác. Mọi ý đồ đều đổ vỡ khi cha ông bắt ông phải làm việc cho phòng thí nghiệm của nhà máy.

Sau cuộc chiến tranh Krym 1853-1856 hòa bình lập lại và cha Nobel bị vợ nỡ.

Trong thời gian đó ở Petrohrad giáo sư Zinin làm những cuộc thí nghiệm với hóa chất Nitroglycerin. Cái trước đó hai mươi năm được một người bác sĩ Ý tên là Ascanio Soberto tìm ra. Nhiều nhà hóa học sau đó đã bị nó đốt mù mắt. Suốt hai mươi năm người ta chỉ dùng nó trong liều lượng nhỏ để chữa bệnh yếu tim. Ai ai nghe đến tên nó đều rung mình, riêng Nobel thì không. Ông bắt đầu dùng nó để sản xuất thuốc nổ và thành công hơn cả cha mình. Những con cá chết nổi

trên mặt nước khi ông thử nghiệm trên dòng kênh là những nạn nhân đầu tiên...

Sau đó Nobel trở về Stockholm và tiếp tục sản xuất trong ngôi nhà của mình. Để tránh bị trục xuất ông đặt cho hãng một cái tên giả: "Alfred Nobel-Hãng sản xuất thuốc men". Thứ "thuốc" mới này của ông bắt đầu được sử dụng để phá núi, mở đường, xây cầu, xây đường sắt. Chẳng bao lâu sau người ta gọi nó là "dầu Nobel".

Những buổi chiều ngày 4.8.1864 chót đèn. Sau khi Nobel rời phòng thí nghiệm được một lúc thì đột nhiên một tiếng nổ dữ dội phát ra. Sau đó là hàng loạt tiếng nổ khác đồng loạt phát ra. Không còn ai trong số thân nhân của Nobel trong ngôi nhà ấy còn sống sót, Anh ông, Oscar, bạn ông, Hartman và nhiều người nữa bị xé tam tành, như chính trái tim của ông vậy.

Sau vụ nổ đó ông bị trục xuất ra khỏi Stockholm. Không từ bỏ ý định của mình, ông thuê một chiếc tàu nhỏ và tiếp tục sản xuất loại "dầu" của mình. Không ai dám bén mảng tới gần chiếc "tàu" của ông vì trong bụng nó có ít nhất 50 thùng Nitroglycerin. Những nhà xây dựng bắt đầu chú ý đến loại "dầu" của ông. Các nhà băng cho ông mượn hàng chục triệu để mở nhà máy. Những nhà máy của ông đều to cùng chỉ dù cung cấp 1/5 phần bỏ như cầu. Bằng thứ "dầu" đó Thụy Điển xây dựng đường sắt, Anh quốc khơi sâu kênh, Ai-cập khởi công kênh Xuê. Một loạt nhà máy mọc lên trên khắp thế giới.

Không có phát minh của Nobel thì chắc nền văn minh của nhân loại tiến chậm hơn một chút, phỏng...

Nhiều bên cũng nói người ta bõe đổ thứ "dầu" của ông bị ném tung vào mây khói. Hãng ngan công nhân bóc vào bị vùi dưới đám tro tàn và đất đá. Nobel đứng trước hiểm họa phá sản, nếu như Bộ trưởng bộ quốc phòng Phổ không ký hợp đồng mua 10000 tấn thuốc nổ của ông. Ông không còn con đường nào khác, đành phải nhận lời.

Thuốc nổ của ông từ đó được dùng vào việc giết chóc. Ông biện hộ một cách cay đắng: "Những nhà khoa học chỉ phát minh ra công cụ cho con người, nhưng không thể quyết định được việc nó sẽ sử dụng cho cái thiện hay cái ác, cái đó chính các người, những con người, phải tự quyết định lấy. Sắt không có tội gì khi các người dùng nó làm dao đâm chém nhau."

Ở đất nước của thủ tướng Bismark ông cảm ối một mình tìm một thứ "chất nổ" an toàn hơn. Ông bắt đầu trộn Nitroglycerin với than, vôi cát, vôi mùn của, nhưng mọi thứ đều đưa đến thất bại. Mãi sau này xảy ra một việc tình cờ: Một lần một đống Nitroglycerin chảy ra đất mà ông không để ý. Khi ông vô tình dẫm chân lên ông mới để ý thấy. Ông lanh cá xương sống dùng im chừ đợi một tiếng nổ kinh hoàng xảy ra. Nhưng không có gì hết. Và thế là Dinamit ra đời. Nó chỉ đơn thuần là Nitroglycerin trộn với một loại đất sét. Nó có thể chịu nhiệt, chịu lạnh, chịu va chạm và chỉ nổ khi có ngòi.

Vì đức tính hiểm hoi này của nó nên người ta bắt đầu sản xuất hàng loạt, và cũng vì vậy nó càng ngày càng được dùng để giết chóc nhiều hơn. Nobel tuy lúc đó đã già yếu nhưng vẫn nuôi ảo vọng chán chường chiến tranh bằng sức lực của mình. "Tôi phải tìm ra một thứ vũ khí cực kỳ nguy hiểm, trong một giây có thể giết chết hàng loạt người. Lúc đó con người sẽ sợ hãi và sẽ không dám gây chiến nữa." Nhưng thắm thướng thay, ông không biết rằng ngay nay con người đã chế tạo được loại vũ khí như vậy. Không những con người không sợ nó, mà thậm chí đã dùng nó để tàn sát hai thành phố Nhật Bản. Thừa ngài Nobel kính mèn, cái trò chơi nguy hiểm đó, cái mà ngài đã dự đoán cách đây một thế kỷ, bây giờ đang trở thành nỗi hiểm họa treo lơ lửng ở trên đầu con người đời! □

THƯ BẠN ĐỌC

Anh Nhân thân mến,
Lời đầu tiên xin chúc anh Nhân và các bạn ở "Diễn đàn" dồi dào sức khỏe và gặp nhiều may mắn.

Chúng tôi đã nhận được 5 số Diễn đàn. Rất biết ơn các anh đã bỏ bao tâm sức để làm báo, đem đến cho chúng tôi những sự thật quý giá, nhiều thông tin mới mẻ.

Có lẽ cũng cần mở tá lại các tờ ĐĐ, TM, ĐTBQ đã lưu hành ở chỗ chúng tôi ra sao. Ở đây có hơn 100 anh em và làm ở 2 nơi. Cứ luôn có người hỏi: "Có số báo mới chưa?". Khi báo đến tôi chuyển sang bên kia 1 bản, còn một bản tôi giữ và những ngày đầu báo tới, lúc ở nhà hoặc ngày nghỉ tôi thường đọc cho anh em nghe (vì không thể cho từng người mượn lần lượt ngay được, mọi người đều nóng lòng muốn biết ngay tin tức, và lại cũng có những anh em chỉ thích nghe mà ngại tự đọc), sau khi đã thỏa mãn nhu cầu chung và cấp thiết rồi mới cho từng người mượn. Theo tôi nhận xét, có thể phân loại độc giả như sau:

Khoảng 20 anh em gần như không quan tâm gì đến tình hình chính trị, thời sự. Những anh em này không bao giờ hỏi mượn báo, có nghe đọc thì chỉ một lúc và không hào hứng lắm. Tôi biết ở đây có một trường hợp đặc biệt: anh này vì tin tưởng Đảng, trung thành với chủ nghĩa Mác-Lênin (theo kiểu cứng tin thời) nên không đọc báo của các bạn, khi anh em bàn luận thì anh ta tránh xa.

Số còn lại, khoảng 3/4, thì không ai là không đọc (hoặc không nghe đọc) 1 lần. Có những người thì đọc đi đọc lại, suy ngẫm từng câu từng chữ. Riêng tôi mỗi tối trước khi đi ngủ, tôi lại giờ báo các bạn ra đọc lại bài báo đó!

Đọc báo rồi, cũng thường nổ ra những cuộc tranh luận, bàn bạc. Có một thực tế là anh em ta hiểu biết không nhiều vì bị bưng bít thông tin (ngay cả những anh em trí thức ở chỗ tôi cũng vậy) nên các cuộc tranh luận không thật sôi động và sâu sắc và các ý kiến cũng khá phân tán, có điều người cứng tin thì không nhiều nhưng vẫn có, người nhiệt huyết với đời mới và thấu hiểu sâu sắc những biến đổi lớn lao trong thời gian qua thì đang hình thành... Tôi nghĩ rằng mọi điều mới đang bắt đầu, và các bạn là những người đầu tiên mở ra một thời kỳ mới (ít ra là đối với những người VN sống trên đất Tiệp này). Cũng vì vậy mà tôi không tiếc thời giờ để phổ biến tờ báo của các bạn ở đây.

Một điều nữa là ở đây cũng chưa ai ngăn cản chúng tôi đọc báo của các bạn cả, ngay thống trị 134 SQTK và 1358 SQTK cho đến hôm nay (19/8) các ông "cán bộ" cũng chưa phổ biến cho anh em nữa, tôi phải đi hỏi mượn trực tiếp mới biết được nội dung. Nhưng những tin đồn thất thiệt về các bạn thì quá nhiều, nó chúng tôi sự "nổi tiếng" như cồn của các bạn.

Xin được góp một số ý kiến qua 5 số Diễn đàn: Cùng với ĐTBQ và Thời mới, ĐĐ lại góp thêm 1 tiếng nói đầy nhiệt huyết nữa của cộng đồng người VN ở Tiệp. Nếu ĐTBQ đã chúng tôi sự nhay bén đến ngạc nhiên của các bạn SV và NCS ở Plzen (báo ra ngay từ đầu năm!), tờ báo đã đưa những thông tin phong phú, đa dạng, những bài viết đầy tính chiến đấu; Nếu TM đã cung cấp những bài dịch chuyển về khái quát những sinh hoạt đời sống tôi lại rất quý ở Diễn đàn những bài dịch có tính khái quát sâu sắc (như "học cách sống tự do", Châu Âu sẽ đi về đâu", "vì sao lý thuyết Mác bị phá sản", "Tại sao VN vẫn có đon v.v...) Ngay cả những bài viết cũng đạt được điều đó ("VN sẽ đi về đâu", "nguyên nhân và

kiến nghị", v.v...), khi bắt gặp những giọng văn hóm hỉnh, thông minh và thêm thú vị của ĐĐ (như "Hội thảo"), hay khúc triết mà nhiệt huyết (như "Tâm sự người làm báo", "Cùng bạn đọc" ĐĐ số 5), chúng tôi rất thú vị.

Tôi có hơi vài bạn ở đây xem họ thích bài nào nhất, mục nào nhất thì anh em đều nói là bài nào cũng thích, mục nào cũng thích và mỗi số báo phải dày lên gấp 10, gấp 100 lần thì mới thỏa mãn! Quả thật như vậy, nhiều bài tôi đọc đi đọc lại không chán. Mỗi mục đều có nhiều bài hay. Chuyện vui như "Chiến dịch đánh phú" rất thú vị, thơ của anh Cù lần đang khá nhiều nhưng riêng tôi thấy không có bài nào kém. Tôi cứ phân vân truyện ngắn "Trò chơi" (ĐĐ 2) đáng lại của báo chỉ trong nước, hình như có hơi lạc lõng với dòng chung của ĐĐ thế nào ấy, và giá như có 1 chuyện ngắn, thật ngắn viết về người Việt ở Tiệp, học lộ được cái gì sâu sắc nhất, thì quý biết mấy.

Và hình như các bạn ở ĐĐ có hơi tiếc là đã đăng những bài viết và dịch về chủ tịch Hồ Chí Minh ở số 1. Bản thân tôi cứ băn khoăn mãi, cái gì hạn đúng lúc hay chưa đúng lúc thật mong manh, thế giới này cũng chẳng có ai là thần thánh, nếu nói về con người cụ thể thì không chỉ nói một mặt, có điều đề cập tới nhân vật lớn thì phải thật thận trọng và khi đưa ra một nhận định nào về họ thì ta càng đưa nhiều dẫn chứng, nhiều sự kiện càng tốt. Và lại những tiếng nói đầu tiên, sự mở đầu thế nào mà chẳng gây nên những phản ứng phức tạp, nhiều hướng!

Anh Nhân và các bạn ĐĐ thân mến. Đầu tháng 8 tôi rất sốt ruột về tin tức Hội thảo Plzen và số 3 ĐĐ cũng lâu không thấy ra. Tôi có lên thăm ĐĐ, tôi có chờ hơn 1 tiếng vào buổi chiều trước phòng 124... Hình như địa chỉ đã chuyển lên phòng 307 và tôi không rõ ĐĐ có tiếp bạn đọc hay không?

Thư cũng hơi dài. Chúc anh Nhân và các bạn ở ĐĐ có nhiều niềm vui trong cuộc sống. Các bạn hay tin tưởng có nhiều người ủng hộ việc làm hữu ích của các bạn, đứng về phía các bạn trong sự nghiệp vì một nước VN tự do, dân chủ và giàu mạnh.

TB: Tôi quên một ý nữa: Các bài về Bắc Triều Tiên, Cu bà giúp chúng tôi hình dung khá rõ thực trạng kinh tế, xã hội, nhân vật ở các nước đó. Nhưng tôi cảm thấy những bài về Trung Quốc hình như vừa ít và cũng chưa phong phú.

Một bạn đọc ở vùng Séc

Nhận được số 5 và rồi số 3, số 4 của Diễn đàn, tôi đã khóc khi đọc những dòng chữ đầu tiên, chúng đã nhòa đi trong những giọt nước mắt hạnh phúc và hy vọng (số có kẻ gọi đó là những giọt nước mắt cá sấu, mắc họ). Khoảng cách từ số 1, số 2 đến số 5 làm tôi linh cảm thấy cái gì đang đe dọa Diễn đàn, bầu trời tự do nho nhỏ của cuộc đời tôi, là máu thịt của tôi. Các bạn hãy viết nữa đi, bằng tâm lòng của mình và sự thật, đừng đổi trả, đừng hạn thu vì dân tộc này đã quá nhiều đau khổ. Cuộc đời số vô vị bao nhiêu khi ta phải sống trên đất khách quê người, trong cái nhìn ghê lạnh. Đất nước này cũng đẹp, nhưng nó chẳng phải của tôi, chẳng phải của bạn. Chúng ta phải hành động để bù đắp lại sự mất mát, khi phải xa những rừng tre xanh, những bờ biển quanh năm vỗ sóng, xa bóng tháp Rùa, những câu ca của xứ sở. Chúng ta phải hành động để bù đắp lại sự mất mát vì lòng tin vào những học thuyết trừu tượng như trong những câu chuyện cổ tích, Chúng ta không phải là những vị thánh hay những năng tiên. Tiếng nói của các bạn là những niềm tin, tiếng ca thánh thót của con chim sơn ca ép mình vào chiếc gai để máu tươi cho bông hoa hồng mãi tươi màu hy vọng như trong câu chuyện của Oscar Wilde, Cầu chúc mọi sự tốt lành cho các bạn và tất cả chúng ta.

Hương Trâm

ĐOÀN KẾT VỚI SINH VIÊN LÃO

Sáng ngày thứ năm 16.8 khoảng 50 sinh viên Lào đã biểu tình trước Đại sứ quán CHDCND Lào tại Praha. Họ trao cho ông đại biện Lào bức công hàm trong đó ghi các yêu cầu của mình. Sau đó các sinh viên đã tới biểu tình trước Lãnh sự CHXHCN Việt nam và cũng trao cho nhân viên sứ quán bức thư của mình gửi Đại sứ Việt nam. Những người biểu tình đưa cho những người đi đường truyền đơn ghi rõ các đòi hỏi của mình và kêu gọi sự giúp đỡ.

○ Những đòi hỏi của sinh viên Lào trong cuộc biểu tình ngày 16/8/1990:

Praha, ngày 16-8-1990

Chúng tôi, những sinh viên Lào đang học tập tại các nước Đông Âu đối theo những thay đổi đang diễn ra ở đây. Chúng tôi càng nhận thấy sự cần thiết phải có những đổi mới cơ sở Lào bởi vì chế độ Stalin ở đó hoàn toàn không thúc đẩy sự phát triển kinh tế, chính trị lẫn văn hóa của đất nước.

Những cải cách cực kỳ cần thiết ở tổ quốc chúng tôi bị ngăn cản không những bởi nhóm người trong chính phủ Lào mà còn bởi người Việt nam, những người ngăn cản tự do và độc lập của chúng tôi. Vào tháng hai năm nay họ ném bom hóa học vào một số địa phận của tổ quốc chúng tôi, làm chết khoảng 2000 người, 3000 người khác bị thương và 15000 người bị mất nhà cửa. Những con số thiệt hại về người và của từ những cuộc oanh tạc trước đó không được biết chính xác. Quân đội Việt nam vẫn tiếp tục ném bom các thành phố và làng mạc trên lãnh thổ tổ quốc chúng tôi. Hiện nay trên đất Lào có khoảng 70000 lính Việt nam. Những người này không mang quân phục, do đó thực tế không thể phân biệt họ với những cư dân Lào thông thường. Toàn bộ hoạt động này mang tính chất đánh lạc hướng và nhằm đánh lừa dư luận toàn thế giới. Những người Việt nam tại Lào tấn phá đất nước này bằng nhiều biện pháp khác nhau, một khác họ cướp bóc tài nguyên thiên nhiên của nó.

Chúng tôi, những sinh viên được biết sự tham gia tích cực của các Ban trong cuộc đấu tranh vì quyền con người và dân chủ, đề nghị các Ban ủng hộ và giúp đỡ các đòi hỏi của chúng tôi.

Chúng tôi phản đối điều luật đang được chuẩn bị mà theo nó Đảng Nhân dân Cách mạng Lào sẽ là đảng duy nhất được chính thức cho phép ở Lào.

CHÚNG TÔI YÊU CẦU

1. Tạo điều kiện cho sự tồn tại của các đảng phái chính trị và xã hội khác Đảng Nhân dân Cách mạng Lào ở đất nước chúng tôi.
2. Tổ chức bầu cử tự do dưới sự giám sát của Liên hợp quốc.
3. Rút ngay lập tức quân đội Việt nam khỏi lãnh thổ Lào dưới sự kiểm tra của Liên hợp quốc.

Ủy ban trụ bị
Tổ chức sinh viên Lào đấu tranh
vì độc lập và dân chủ

○ Thư sinh viên Lào gửi Đại sứ nước CHXHCN Việt nam:

Thưa Ngài Đại sứ!

Chúng tôi, những sinh viên Lào tại Tiệp Khắc tối đây đề biểu lộ sự lo ngại sâu sắc trước sự tồn tại của nước Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Lào bị ảnh hưởng của chính phủ Việt nam đang ở trong tình trạng khủng hoảng chính trị, kinh tế, xã hội và đạo đức trầm trọng. Vì lý do này 500000 dân Lào (khoảng 14% dân số) phải rời bỏ đất nước mình và sống ở nước ngoài bởi vì trong hệ thống Stalin được thiết lập sự bất công đối với đa số nhân dân Lào đang ngự trị.

Trên đất nước chúng tôi có mặt 70000 lính Việt nam, những người đàn áp cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc của chúng tôi, đánh lại những người du kích chống cộng sản ở tổ quốc chúng tôi. Ngoài họ trên đất nước Lào còn có một số lượng lớn những người được gọi là cố vấn. Những người này tham gia vào việc điều hành nhà nước chúng tôi trên các cương vị cao cấp. Bởi vậy trong thực tế chính phủ Lào chỉ là một chính phủ bù nhìn do chính quyền Việt nam lãnh đạo.

Bản thân nhân dân Việt nam đã từng đấu tranh lâu dài vì tự do của tổ quốc mình. Vì vậy chính phủ Việt nam phải biết rõ tự do quý giá như thế nào và không được phép phụ nhận nó đối với một quốc gia nhỏ bé như Lào. Bởi thế, thưa Ngài, chúng tôi thông qua Ngài yêu cầu chính phủ Việt nam rút quân đội và các cố vấn của mình khỏi Lào và chấm dứt can thiệp vào công việc nội bộ của Lào.

Chúng tôi muốn một nước Lào tự do, chúng tôi muốn sống tự do không có sự thống trị từ bên ngoài! Chúng tôi muốn nhìn thấy con cháu mình vui sướng lớn lên như những công dân bình đẳng và chúng tôi muốn rằng cuộc sống của chúng sẽ vui vẻ và hạnh phúc. Chúng tôi mong muốn tự do cho tất cả mọi người.

Xin cảm ơn Ngài.

Những người tổ chức
sinh viên Lào đấu
tranh vì tự do và
dân chủ

Praha, ngày 16-8-1990

Lịch sử dân tộc Việt nam là lịch sử những cuộc xâm lấn triền miên của ngoại bang. Hơn ai hết chúng ta hiểu nỗi thống khổ của chiến tranh, sự tủi nhục của một dân tộc bị trị. Không có lý do gì ta mang nỗi thống khổ đó đến cho một dân tộc khác.

Những đòi hỏi của sinh viên Lào trong cuộc biểu tình vừa qua là chính đáng, nhất là khi ta nhớ rằng ngay trong lúc này, hàng ngày chắt giọt máu da cam vẫn đang huy hoai con người và môi sinh Việt nam, dù rằng cuộc chiến tranh với người Mỹ đã chấm dứt từ 15 năm nay.

Sự chung sống hòa bình, bình đẳng giữa các dân tộc là biểu hiện cao nhất của một dân tộc văn minh, nhân đạo và tiến bộ.

DIỄN ĐÀN

* đón đọc:

ĐẶC SAN MÙA THU

Do ban biên tập tạp chí Diễn Đàn (Praha), Điểm Tin Báo Chí (Plzeň), Thời Mới (Ostrava), cộng tác thực hiện. Đặc san Mùa Thu cố gắng giới thiệu với các bạn những tác phẩm văn học một thời vang bóng hay những tác phẩm vì những lý do khác nhau không có chỗ xứng đáng mà lẻ ra nó phải có trong dòng văn học Việt nam đương đại. Bên cạnh đó, Đặc San sẽ đăng tải các truyện ngắn, thơ, ký, chuyện vui, biếm họa của các bạn đọc, cộng tác viên gần xa.

Chúng tôi mong chờ sự tham gia của các bạn. Bạn có thể sưu tầm hay gửi bài viết của bạn cho chúng tôi về địa chỉ ban biên tập Diễn Đàn đến cuối tháng 9/1990.

Đặc San Mùa Thu dự định sẽ ra mắt các bạn vào tháng 10/1990. Bạn có nhu cầu về Đặc San xin cho chúng tôi biết.

Ban biên tập
(Diễn Đàn, DTBC, Thời Mới)

Tạp chí Diễn Đàn do tập thể sinh viên
và nghiên cứu sinh Praha thực hiện
